J. Philippe Rushton

LIDSKÉ RASY

EVOLUCE A CHOVÁNÍ

Z POHLEDU ŽIVOTNÍ STRATEGIE

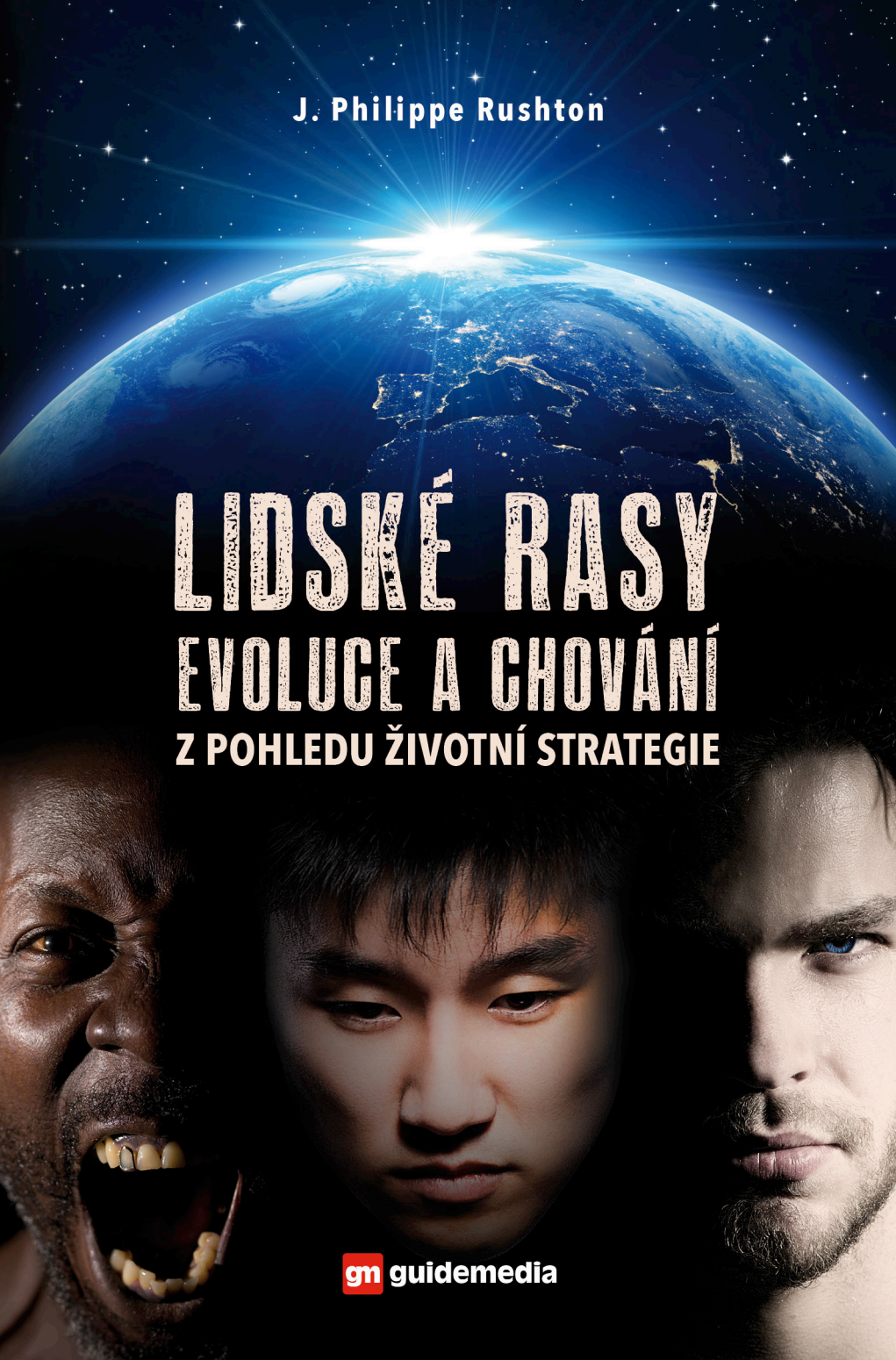

gm guidemedia

LIDSKÉ RASY

EVOLUCE A CHOVÁNÍ

Z POHLEDU ŽIVOTNÍ STRATEGIE

J. Philippe Rushton

gm guidemedia

J. Philippe Rushton

Lidské rasy, evoluce a chování

z pohledu životní strategie

2. zkrácené vydání

Vydalo nakladatelství guidemedia etc v Brně roku 2017
jako svou 18. publikaci.
Všechna práva na reprodukci knihy nebo jakékoli její části
jsou vyhrazena.
Copyright © guidemedia etc s.r.o. 2017

Tato publikace je určena pro studijní účely.

Překlad Josef Osák
Grafická úprava a sazba Lukáš Novák
Jazyková korektura Erik Sedláček

guidemedia etc s.r.o.
www.guidemedia.cz

ISBN 978-80-88021-07-0

Obsah

	O autorovi	9
	Předmluva	11
1.	Rasa se netýká jen barvy kůže	15
2.	Dospívání, zločinnost a rodičovství	29
3.	Sex, hormony a AIDS	41
4.	Inteligence a velikost mozku	49
5.	Geny, okolní prostředí, nebo obojí?	61
6.	Teorie o životních strategiích	75
7.	Africká kolébka	85
8.	Otázky a odpovědi	93

J. Philippe Rushton

Race, Evolution, and Behavior:

A Life History Perspective

2nd Special Abridged Edition

Race, Evolution, and Behavior
2nd Special Abridged Edition
Copyright @ 2000 by J. Philippe Rushton

All rights reserved.

Published by the Charles Darwin Research Institute Port Huron, MI

1st (1995) and 2nd (1997) Unabridged editions published by
Transaction Publishers, New Brunswick, NJ.

Perspective/J. Philippe Rushton. — 2nd spec. ab. ed.
[GN 281:4.R87 2000].

O knize Phillipa Rushtona *Lidské rasy, evoluce a chování* napsali

„Je to buřičská teze... že se u jednotlivých lidských ras vyvinuly odlišné reprodukční strategie, s jejichž pomocí se rasy vypořádaly s různým prostředím, a že tyto strategie vedly k fyzickým rozdílnostem ve velikosti mozku, tudíž i k rozdílům v inteligenci. Lidské bytosti, které se vyvinuly v teplém, avšak nanejvýš nepředvídatelném podnebí Afriky, přijaly za svou strategii početné reprodukce, zatímco lidské bytosti, které se přesunuly do nehostinně chladného podnebí Evropy a severní Asie, přijaly za své plození menšího počtu dětí, o něž však více pečují."

– **Malcolm W. Browne**, *New York Times Book Review*

„Rushton je seriózní vědec, který shromáždil seriózní data. Vezměme si jediný příklad: velikost mozku. Jde o empirickou skutečnost ověřenou mnoha moderními studiemi, včetně několika studií založených na měření pomocí magnetické rezonance, že mezi velikostí mozku a naměřenou inteligencí existuje významný a zásadní vztah. A to i když se zohlední rozdílná velikost těla. Lidské rasy zkrátka mají rozdílnou distribuci velikosti mozku."

– **Charles Murray**, doslov ke knize *The Bell Curve*

„Kniha popisuje stovky studií provedených po celém světě, které ukazují neměnné schéma rozdílů lidských ras v takových charakteristikách, jako je inteligence, velikost mozku, velikost pohlavních orgánů, síla pohlavního nutkání, reprodukční potence, pracovitost, společenskost a dodržování pravidel. V každé z těchto proměnných jsou skupiny seřazeny následovně: orientálci, běloši, černoši."

– **Mark Snyderman**, *National Review*

„Rushtonova kniha *Lidské rasy, evoluce a chování*... představuje pokus pochopit [rasové] rozdíly v mezích evoluce životních strategií... Sociální vědy, v otázce IQ tradičně fungující na principu zdání a klamu, možná nakonec přinesou nějaký seriózně míněný příspěvek. Do té doby je však Rushtonovo řešení v podstatě jediné, které lze brát vážně."

– **Henry Harpending**, *Evolutionary Anthropology*

„Tato brilantní kniha je nejpůsobivější teoreticky založenou studií... psychologických a behaviorálních rozdílů mezi hlavními rasovými skupinami, na jakou jsem kdy ve světové literatuře na toto téma narazil."

– **Arthur R. Jensen,** Kalifornská univerzita, Berkeley

„Ve veřejném diskurzu je jediným přijatelným vysvětlením rozdílů lidských ras v chování výlučně takové, které se zakládá na vlivu okolního prostředí... Profesor Rushton si zasluhuje náš vděk, protože měl odvahu prohlásit, že ‚císař je nahý' a že je třeba hledat uspokojivější vysvětlení."

– **Thomas J. Bouchard Jr.,** Minnesotská univerzita

„Nevídaný odpor naší doby vůči rasovým vědám vede ke srovnání s římskou inkvizicí, která byla aktivní v době renesance... Astronomie a fyzikální vědy měly před několika staletími svého Koperníka, Keplera a Galilea; společnost a blaho lidstva jsou dnes díky tomu lepší. Analogicky mají dnes psychologie a sociální vědy svého Darwina, Galtona a Rushtona."

– **Glayde Whitney**, *Contemporary Psychology*

„Pro nezasvěcené jsou tyto údaje zarážející... *Lidské rasy, evoluce a chování* nás jako jen málo knih konfrontuje s dilematy, která do demokratické společnosti vnášejí individuální a skupinové rozdíly v klíčových lidských vlastnostech."

– **Linda Gottfredson**, *Politics and the Life Sciences*

„Profesor Rushton je široce známý a uznávaný pro mimořádnou kombinaci pečlivé a originální práce... Jen málo lidí znalých problémů spjatých s lidskými rasami si může dovolit ignorovat tuto zásobárnu výtečně utříděných informací, které jsou základem pozoruhodné syntézy."

– **Hans J. Eysenck**, University of London

„Existuje-li nějaká spravedlnost, měl by dostat Nobelovu cenu."

– **Richard Lynn**, *Spectator*

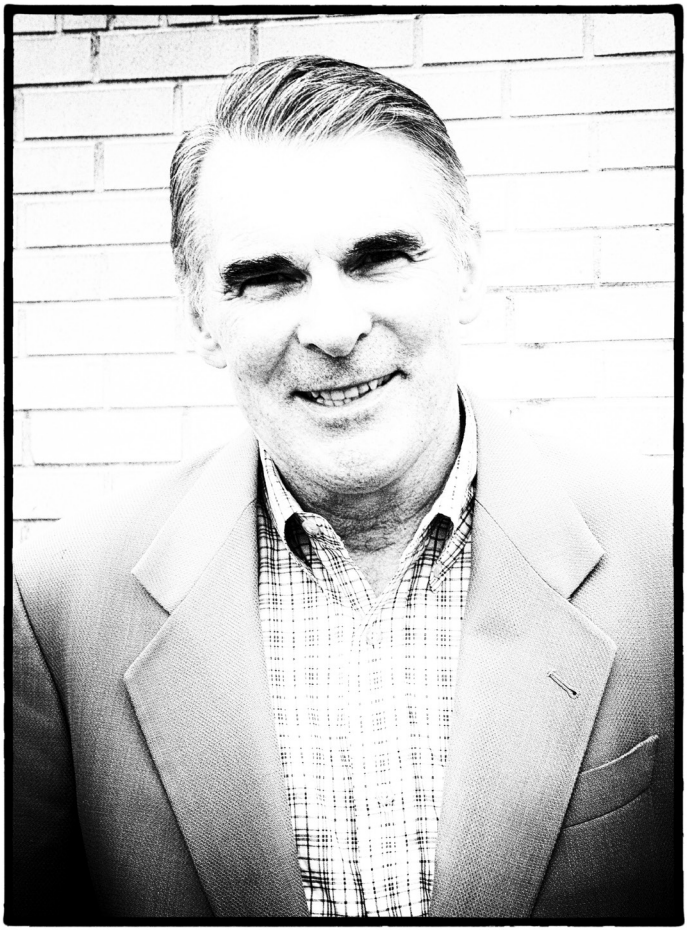

O autorovi

J. Phillipe Rushton (1943–2012) byl profesorem psychologie na University of Western Ontario v kanadském městě London v provincii Ontario. Byl držitelem dvou doktorátů z University of London (Ph.D. a D.Sc) a členem Nadace Johna Simona Guggenheima, členem Americké asociace pro rozvoj vědy a členem Americké, Britské i Kanadské psychologické společnosti. Rovněž byl členem Společnosti pro behaviorální genetiku, Společnosti pro výzkum lidského chování a evoluce a Společnosti pro neurovědy. Rushton během svého života publikoval 6 knih a na 200 odborných článků. V roce 1992 jej Institut pro vědecké informace vyhodnotil jako 22. nejpublikovanějšího a 11. nejcitovanějšího psychologa. Je také uveden v *Kdo je kdo ve vědě a inženýrství, Kdo je kdo mezi mezinárodně uznávanými autory* a *Kdo je kdo v Kanadě.*

Předmluva ke 2. zkrácenému vydání

Toto zkrácené vydání vyšlo poprvé tiskem roku 1999 v nakladatelství Transaction Publishers. Zkrácené vydání tak navazovalo na úspěch 1. a 2. nezkráceného vydání z let 1995 a 1997 a na japonský překlad vydaný nakladatelstvím Hakuhin-ša roku 1996.

Když však nakladatelství Transaction akademikům hromadně rozeslalo poštou tisíce výtisků tohoto vydání, rozpoutala se kolem něj bouře kontroverze. Ačkoliv předkládá výsledky téhož výzkumu ve zhuštěném a popularizačním stylu, podobně jako to dělají články v časopisech *Discover Magazine, Reader's Digest* a *Scientific American*, pokrokoví sociologové [název proudu v americké sociologii; pozn. překl.] a jiní samozvaní „antirasisté" začali nakladatelství Transaction vyhrožovat ztrátou možnosti mít stánek na výročních setkáních, ztrátou reklamního prostoru v časopisech a znepřístupněním seznamu adres, pokud nepřestane zkrácené vydání rozesílat.

Nakladatelství tomuto tlaku podlehlo, přestalo knihu vydávat a dokonce se i omluvilo. Omluvný dopis se objevil na vnitřní straně obálky časopisu *Society* (leden/únor 2000), jeho vlajkové lodi. Zprávy o této aféře byly zveřejněny v *The Chronicle of Higher Education*

(14. leden 2000), kanadském *National Post* (31. leden 2000), *National Report* (28. únor 2000) a jinde.

Proč taková snaha zničit či potlačit tuto knížečku? Protože dnes neexistuje větší tabu než hovořit o lidských rasách. V mnoha případech stačí pouhé nařčení z „rasismu", aby vás propustili z práce. I přesto američtí učitelé dobře vědí, že se rasy liší ve školních výsledcích; policisté vědí, že se rasy liší mírou kriminality; sociální pracovníci vědí, že se rasy liší mírou závislosti na sociální podpoře nebo v počtech nemocných AIDS. Sportovní fanoušci zase vědí, že černoši excelují v boxu, basketbalu a běhu. Všichni si lámou hlavu proč. Někteří to kladou za vinu chudobě, bělošskému rasismu a odkazu otroctví. A třebaže mnozí pochybují o tom, že by „bělošský rasismus" vysvětloval vše, své pochybnosti se odváží vyslovit jen málokdo. Dojde-li na otázku lidských ras, máte skutečně odvahu říkat, co si myslíte?

Rasové skupiny se odlišují víc, než si mnozí lidé vůbec uvědomují. Přesto vlivné skupiny akademiků a média prostě běžným lidem nedovolí zapojit se do otevřené debaty. Mnozí se obávají, že pouhá zmínka o tom, že se rasy liší, vytváří stereotypy a omezuje příležitosti. Ovšem zajímat se o rasy neznamená ignorovat jednotlivce. Mohlo by nám to dokonce pomoci pochopit zvláštní potřeby jednotlivých lidí.

Tato kniha předkládá vědecké důkazy o tom, že rasa je biologickou skutečností mající jak vědecký význam, tak význam pro každodenní život. Další knihy na toto téma z poslední doby jsou: *The Bell Curve* (bestseller Richarda Herrnsteina a Charlese Murraye roku 1994), *Why Race Matters* (kniha filosofa Michaela Levina z roku 1997), *The g Factor* (kniha Arthura Jensena z roku 1998)

a *TABOO: Why Black Athletes Dominate Sports and Why We Are Afraid to Talk About It* (nejnovější kniha oceňovaného novináře Jona Entina).

Pro podrobnější informace o tématech probíraných v tomto zkráceném vydání si, prosím, přečtěte odpovídající kapitolu nezkráceného vydání. To obsahuje přes 1 000 odkazů na odbornou literaturu, glosář, kompletní jmenný a věcný rejstřík a 65 tabulek a grafů.

květen 2000 J. Philippe Rushton

Department of Psychology
University of Western Ontario
London, Ontario, Canada N6A 5C2

1. RASA SE NETÝKÁ JEN BARVY KŮŽE

Jsou lidské rasy skutečné? Liší se rasy svým chováním stejně jako tělem? Jsou takové názory důsledkem bělošského rasismu? Moderní věda předkládá trojčlenné schéma rasových rozdílů ve fyzických rysech i chování. V průměru orientálci pomaleji dospívají, jsou méně plodní, sexuálně méně aktivní, méně agresivní a mají větší mozky a vyšší IQ. Černoši se nacházejí na opačné straně spektra. Běloši spadají doprostřed, ale blíže k orientálcům než k černochům.

Běloši neumějí skákat. Ani Asijci to neumějí. Podle nové knihy Jona Entina *TABOO: Why Black Athletes Dominate Sports and Why We Are Afraid to Talk About It (Tabu: Proč černí atleti dominují ve sportu a proč se o tom bojíme mluvit)* to ovšem černoši – a černošky – dozajista umějí. Obvykle se jako důvod úspěchů černých atletů uvádí, že mají pramalou šanci prosadit se jinde. Ale Entinova nová kniha ukazuje, že černoši mají ve sportu genetickou výhodu.

Tělesná fakta, která Entine předkládá, jsou vcelku dobře známá. Černoši mají oproti bělochům užší boky, což jim umožňuje efektivněji kráčet. Jsou nižší ve výšce sedu, což jim poskytuje vyšší těžiště a lepší rovnováhu. Mají širší ramena, méně tělesného tuku a více svaloviny.

Jejich svalstvo obsahuje více rychlých svalů, které vytvářejí intenzivní sílu. Černoši mají o 3–19 % více pohlavního hormonu testosteronu než běloši či východní Asijci. Tento hormon se projevuje výbušnější silou.

Entine zdůrazňuje, že takovéto tělesné zvýhodnění dává černochům výhodu ve sportech jako box, basketbal, fotbal, a ve sprintu. Ovšem některé z těchto rasových odlišností představují problém pro černé plavce. Těžší kostry a menší hrudní dutiny v tomto případě jejich výkony omezují.

Rasové rozdíly se projevují již v časných stadiích života. Černošské děti se rodí o týden dříve než bělošské, ale i přesto jsou vyspělejší z hlediska kosterního vývoje. Ve věku pěti nebo šesti let excelují černošské děti ve sprintu, skoku dalekém i skoku vysokém, což vyžaduje rychlou výbušnou sílu. V dospívání mají černoši rychlejší reflexy, jako třeba při známé reflexivní reakci kolene.

Východní Asijci běhají dokonce ještě hůř než běloši. Užší boky, delší nohy, více svaloviny a více testosteronu poskytují bělochům nad východními Asijci výhodu, stejně jako ji poskytují černochům nad bělochy. Ovšem uznání těchto genetických rasových rozdílů ve sportu vede k tabuizovanější oblasti – k rasovým rozdílům ve velikosti mozku a v kriminalitě. Proto je tabu říkat dokonce i to, že černoši jsou lepší v mnoha sportech.

Důvod, proč mají běloši i východní Asijci širší boky, a proč jsou tedy horšími běžci, je, že rodí děti s většími mozky. V průběhu evoluce se narůstající velikost lebky projevila v nutnosti širší ženské pánve. Dále hormony, které zvýhodňují černochy při sportu, způsobují jejich neklidnost ve škole a sklony ke kriminalitě.

Názory na lidské rasy v minulosti

Již před existencí inteligenčních testů si různí filosofové, státníci, obchodníci a další mysleli, že existuje vztah mezi rasou, inteligencí a kulturními úspěchy. Aristoteles, Platón, Voltaire i David Hume, ti všichni v to věřili. Stejně tak Broca, Darwin, Galton a všichni zakladatelé evoluční teorie a antropologie. Dokonce i Freud věřil v existenci nějakých rasových rozdílů. To se však začalo měnit ve dvacátých letech 20. století s příchodem Franze Boase a Jamese B. Watsona, kteří se domnívali, že kultura se může téměř libovolně měnit. Dnes nám autoři jako Jared Diamond v knize *Guns, Germs and Steel* (1997) a S. J. Gould v *Jak neměřit člověka* (česky 1998) tvrdí, že mezi rasou, inteligencí a kulturou neexistuje žádná spojitost. Všechny rozdíly, které můžeme vidět, jsou prý zapříčiněny buď pouhou smůlou, anebo bělošským rasismem.

První objevitelé ve východní Africe popsali, jak je šokovala nahota, bezbožnost, kanibalismus a chudoba místních domorodých obyvatel. Někteří z nich tvrdili, že černoši mají povahu „divokých zvířat... většina z nich chodí nahá... děti neznají své otce, a pojídají lidi". Jiní zase tvrdili, že mají přirozený smysl pro rytmus, takže kdyby měl černoch „spadnout z nebe na zem, během pádu by si broukal do rytmu". Někteří z nich dokonce napsali knihy a nakreslili obrázky Afričanů s nadměrně velkými pohlavními orgány.

Zní to povědomě? Je to všechno pouhý odraz rasismu? Možná, ale tyto příklady nepocházejí od evropských kolonizátorů z 19. století ani z nenávistné literatury Ku-Klux-Klanu. Jsou od arabských muslimů, kteří

vstoupili na půdu subsaharské Afriky před více než 1 200 lety (v 8. století), jak ve své knize *Race and Slavery in the Middle East* z roku 1990 uvádí Bernard Lewis.

O několik století později získávají evropští cestovatelé stejný dojem. Mluvili o tom, že se jim zdá, že Afričané mají velmi nízkou inteligenci a pouze malý počet slov pro vyjadřování komplexního myšlení. Chválili schopnost některých kmenů vyrábět jemnou keramiku, kout železo, vyřezávat dřevěné umělecké předměty a vyrábět hudební nástroje. Mnohem častěji však byli šokováni téměř úplnou nahotou těchto lidí, jejich ubohými hygienickými návyky, jednoduchými přístřešky a nevelkými vesnicemi. Nenašli žádné hrnčířské kruhy, žádné mlýnky na mletí obilí, žádná kola sloužící k dopravě, žádná hospodářská zvířata, žádné písmo, peníze ani početní soustavy.

Bílí cestovatelé v Číně byli stejně rasističtí jako ti v Africe, ovšem jejich popisy se od těch evropských a arabských z Afriky liší. V roce 1275 dorazil do Číny Benátčan Marco Polo s cílem navázat obchodní styky s Mongolskou říší. V Číně nalezl dobře vystavěné cesty, mosty, města propojená kanály, sčítání lidu, trhy, standardizované jednotky hmotnosti a míry a nejen mince, ale rovněž papírové peníze. Dokonce i poštovní systém. Když srovnával Číňany s tím, co viděl v Evropě a na Blízkém východě, všechno ho přivádělo k úžasu. Třebaže byl Benátčan, hrdý na svůj lid a dobře si vědomý velikosti starého Říma, přesto napsal: „Dozajista není na zemi inteligentnější plémě než Číňané."

Historické bádání dojem Marca Pola jen potvrzuje. Číňané už kolem roku 360 před Kristem používali kuše a změnili tím podobu válčení. V období 200–100 před

Kristem si vybírali úředníky pomocí písemných zkoušek, o dva tisíce let dříve než v Británii. Knihtisk znali pravděpodobně už kolem roku 800, o nějakých šest století dříve než v Evropě spatřila světlo světa první Gutenbergova bible. Papírové peníze se v Číně používaly od roku 1300, ale v Evropě až od 19. a 20. století. Kolem roku 1050 čínští alchymisté vyrobili střelný prach, ruční granáty, ohnivé šípy a rakety s otravným plynem. Kolem roku 1100 vyrábělo v čínských továrnách 40 000 dělníků rakety. Plamenomety, pušky a kanóny používali Číňané v průběhu 13. století, tedy o nějakých 100 let dříve než v Evropě.

Číňané znali magnetický kompas již v 1. století. V Evropě se o něm můžeme dočíst teprve kolem roku 1190. Roku 1422, sedm desetiletí před tím, než tři malé Kolumbovy lodě přepluly Atlantik, dosáhli Číňané východního pobřeží Afriky. Přistáli tam s obrovskou flotilou 65 zaoceánských lodí naložených 27 000 vojáky s koňmi a roční zásobou obilí, masa a vína. Se svými palnými zbraněmi, navigací, přesnými mapami a magnetickými kompasy by mohli Číňané snadno obeplout cíp Afriky a „objevit" Evropu!

V posledních 500 letech Čínu ve vědě a technologiích předčily evropské národy. Nicméně od roku 1950 je Západ ve výrobě mnoha high-tech produktů porážen Japonskem. Ostatní země při Tichomoří (Čína, Tchaj-wan, Singapur a Jižní Korea) nyní jdou japonskou cestou. Na druhé straně Afrika zůstává hluboce pozadu. Ubohé podmínky v afrických státech a černé Americe jsou cílem zájmu mnoha lidí. Velká část optimismu amerického hnutí za občanská práva ze šedesátých let je ta tam a spolu s ní i naděje na nezávislé africké národy. Do Afriky se

pumpují miliardy dolarů zahraniční pomoci, přesto jsou africké ekonomiky od odchodu Evropanů v úpadku.

Všude v Africe a ve velké části Karibiku lze vidět lhostejnost a úpadek. Mezinárodní společnosti si tu často musejí samy zaopatřovat elektrický proud, vodu a telefonní spojení. V době počítačů, faxů a celosvětové sítě internet je v mnoha afrických městech obtížné dostat se k fungujícímu telefonu.

Lidské rasy v dnešním světě

Uplynulých dvacet let jsem studoval rozdíly lidských ras ve velikosti mozku, inteligenci, sexualitě, charakteru, rychlosti růstu, délce života, zločinnosti a stabilitě rodiny. Ve všech těchto vlastnostech spadají orientálci na jednu stranu stupnice, černoši na druhou a běloši mezi ně.

Tabulka 1 předkládá výčet rozdílů mezi třemi hlavními rasami: *orientálci* (východní Asijci, mongoloidní rasa), *bělochy* (Evropané, europoidní rasa) a *černochy* (Afričané, negroidní rasa). Pro zjednodušení se budeme držet těchto běžných označení a nebudeme používat vědecké termíny ani rozebírat jednotlivé podskupiny v rámci těchto ras.

Orientálci v průměru pomaleji dospívají, jsou méně plodní a méně sexuálně aktivní, mají větší mozky a dosahují lepších výsledků v IQ testech. Černoši se ve všech těchto oblastech nacházejí na druhé straně spektra. Běloši spadají mezi ně, často blíže k orientálcům. Důkazy ukazují, že vliv na to mají jak geny, tak okolní prostředí. K vysvětlení tohoto trojčlenného schématu předložím svou evoluční teorii.

Samozřejmě tyto rozdíly představují *průměry*. V rámci každé rasy lze nalézt celou škálu dobrého i špatného chování. Žádná skupina nemá monopol na slušnost či neřesti, anebo moudrost či hloupost. Nicméně toto schéma platí napříč časem a národy, a proto je nemůžeme ignorovat.

Tabulka 1: *Průměrné rozdíly mezi černochy, bělochy a orientálci.*

Vlastnost	Černoši	Běloši	Orientálci
Velikost mozku			
Velikost mozkovny v cm^3	1 267	1 347	1 364
Korové neurony (v milionech)	13 185	13 665	13 767
Inteligence			
IQ	85	100	106
Kulturní úspěchy	malé	vysoké	vysoké
Rozmnožování			
Počet dvojvaječných dvojčat*	16	8	4
Hladiny hormonů	vyšší	střední	nižší
Pohlavní znaky	výraznější	střední	drobnější
Četnost pohlavního styku	vyšší	střední	nižší
Promiskuita	vyšší	střední	nižší
Pohlavně přenosné nemoci	více	středně	méně
Osobnostní rysy			
Agresivita	vysoká	střední	nízká
Obezřetnost	nízká	střední	vysoká
Impulsivnost	vyšší	střední	nízká
Sebepojetí	vyšší	střední	nízká
Družnost	vyšší	střední	nízká

Vlastnost	Černoši	Běloši	Orientálci
Dospívání			
Těhotenství	kratší	střední	delší
Kosterní vývoj	dřívější	střední	pozdější
Rozvoj motoriky	dřívější	střední	pozdější
Vývoj chrupu	dřívější	střední	pozdější
Věk prvního pohlavního styku	nižší	střední	vyšší
Věk prvního těhotenství	nižší	střední	vyšší
Délka života	kratší	střední	delší
Sociální organizovanost			
Stabilita manželství	nižší	střední	vyšší
Respektování zákonů	nižší	střední	vyšší
Duševní zdraví	nízké	střední	vyšší
Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. 5.			

** Na 1 000 narození*

Uspořádání této knihy

V této kapitole je zběžně charakterizováno trojčlenné schéma rasových rozdílů. Detailnější rozbor najdete v následujících kapitolách.

Mnoho údajů uvedených v tabulce 1 pochází ze Spojených států, kde orientálci představují „vzorovou menšinu". Méně se rozvádějí, mají méně mimomanželských dětí a dopouštějí se menšího počtu případů zneužívání dětí než běloši. Více orientálců získá vysokoškolské vzdělání a méně jich jde do vězení.

Na opačné straně představují černoši 12 % americké populace a přitom tvoří 50 % vezňů. Ve Spojených

státech je jeden ze tří černošských mužů buď ve vězení, v podmínce, anebo čeká na soud. To je mnohem víc než kolik jich dokončí vysokou školu.

Kapitola 2 ukazuje, že toto schéma rasových rozdílů ve zločinnosti lze nalézt po celém světě. Z ročenek Interpolu vyplývá, že míra násilných trestných činů (vraždy, znásilnění a vážná ublížení na zdraví) je čtyřikrát menší v asijských a tichomořských zemích než v Africe a Karibiku. Běloši ve Spojených státech a Evropě představují střed. Údaje Interpolu z roku 1996 o násilných trestných činech vykazují toto schéma jasně: asijské země 35 násilných trestných činů na 100 000 obyvatel, evropské země 42 a africké 149.

V kapitole 2 se rovněž dozvíme, že děti orientálců dospívají pomaleji než bělošské děti, zatímco černošské děti dospívají rychleji. Platí to pro vývoj kostí a zubů i pro věk, v němž dítě začne sedět, lézt po čtyřech, chodit a oblékat se. Děti orientálců nezačnou chodit dříve než zhruba ve 13 měsících, děti bělochů ve 12 měsících a děti černochů v 11 měsících.

Kapitola 3 se zabývá rasovými rozdíly v sexuální aktivitě. Orientálci jsou méně sexuálně aktivní, ať co se týče věku v době prvního pohlavního styku a jeho četnosti, tak co do počtu sexuálních partnerů. Černoši jsou v tom všem nejaktivnější. Běloši jsou opět uprostřed. Takovéto kontrasty v sexuální aktivitě vedou k rozdílům v počtech nakažených nemocemi jako syfilis, kapavka, HSV (herpes simplex virus) a chlamydie. Počty nemocných AIDS jsou vysoké v Africe, černé Americe a Karibiku, zatímco nízké jsou v Číně a Japonsku. Běloši opět spadají doprostřed.

Rasy se liší též četností ovulace (kapitola 3). Ne u všech žen dojde během menstruačního cyklu k uvolnění pouze jediného vajíčka. Pokud se uvolní dvě či více vajíček naráz, je pravděpodobnost otěhotnění vyšší. Stejně tak se zvyšuje šance na početí dvojvaječných dvojčat. Počet narozených dvojčat na 1 000 porodů je 16 u černochů, 8 u bělochů a 4 či méně u orientálců. Trojčata a další vícečetné porody jsou nejvzácnější u orientálců a nejběžnější u černochů, zatímco běloši opět spadají mezi ně.

Kapitola 4 je věnována rase a inteligenci. Stovky studií na milionech lidí vykazují trojčlenné schéma. IQ testy jsou často vytvořeny tak, aby byl průměrný výsledek 100, přičemž „normální" jsou výsledky v rozmezí 85 až 115. Výsledky bělochů jsou průměrně 100 až 103. Orientálci z Asie a Spojených států mají tendenci k vyšším výsledkům, kolem 106, a to i přesto, že IQ testy byly sestaveny pro použití v euroamerické kultuře. Černoši ve Spojených státech, Karibiku, Británii, Kanadě a Africe dosahují nižších průměrných výsledků – kolem 85. Nejnižší průměrné IQ je u subsaharských Afričanů – od 70 do 75.

Kapitola 4 se rovněž zabývá velikostí mozku. Větší mozky mají více mozkových buněk, což vede k vyšším hodnotám IQ. Rasy se ohledně velikosti mozku liší. Jedna studie sledovala více než 35 000 dětí od narození do věku sedmi let. Orientálci měli větší mozky než běloši při narození, ve čtyřech měsících, v jednom roce i v sedmi letech. Běloši měli větší mozky než černoši ve všech věkových kategoriích (viz graf 1). Údaje o dospělých v grafu 1 pocházejí ze vzorku 6 325 příslušníků armády Spojených států amerických.

Kapitola 5 si klade otázku, zda jsou rozdíly ve velikostech našich mozků, těl a v chování podmíněny geny, okolním prostředím nebo obojím. Rovněž si klade otázku, zda nám mohou individuální rozdíly něco říci o rasových rozdílech.

Graf 1: *Průměrné velikosti hlav černochů, bělochů a orientálců ve Spojených státech v pěti věkových kategoriích.*

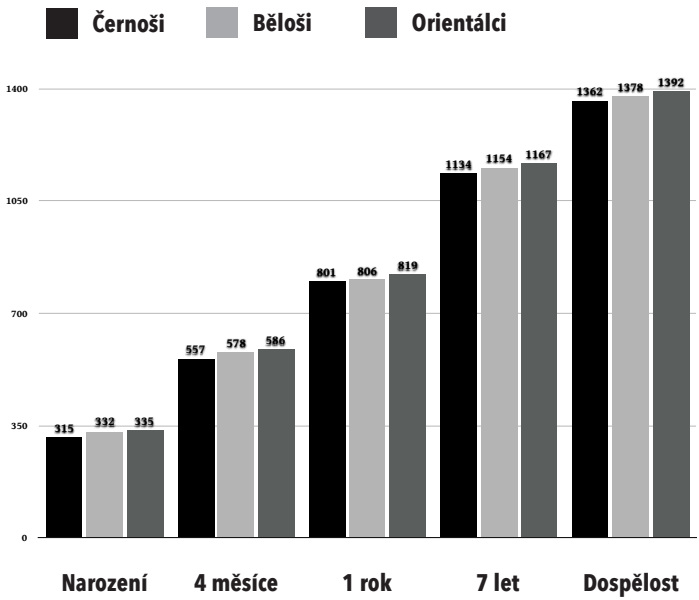

Kapacita mozku v centimetrech krychlových. Věk do 7 let – U.S. Perinatal Project; dospělí – U.S. Army. Zdroj: J. P. Rushton, 1997, *Intelligence*, 25, p. 15.

Proč existují rasové rozdíly?

Proč nám historie líčí Afriku jako zaostalou za Asií a Evropou? Proč se v tolika oblastech průměr bělochů nachází *mezi* černochy a orientálci? Proč jsou u skupin s většími mozky méně častá dvojvaječná dvojčata? Abychom poznali rozdíl, je třeba se podívat na všechny tyto znaky současně.

Sledované znaky v tabulce 1 tvoří ucelený obraz. *Žádný známý faktor okolního prostředí nedovede vysvětlit všechny tyto znaky jako celek.* Existuje ovšem vysvětlení založené na genech. Takovéto ucelené obrazy zapadají do toho, co se nazývá „životní strategie". Vyvinuly se jako celek, aby dostály zkouškám života – přežít, vyrůst, rozmnožit se.

V kapitole 6 probíráme „teorii o životních strategiích" zakládající se na genech, kterou navrhuji k vysvětlení rasového schématu ohledně velikosti mozku, inteligence a v jiných znacích. Evoluční biologové to znají pod pojmem *r/K* škála reprodukční strategie. Na jednom konci této škály se nacházejí *r*-strategie, které spoléhají na vysokou míru reprodukce. Na druhém konci jsou *K*-strategie, které spoléhají na vysokou úroveň rodičovské péče. Obvykle se tato škála používá ke srovnávání životních strategií různých druhů zvířat. Já ji používám k vysvětlení sice menších, přesto však skutečných rozdílů mezi lidskými rasami.

Na této škále jsou orientálci většími *K*-stratégy než běloši, přičemž běloši jsou většími *K*-stratégy než černoši. Vysoce *K*-strategické ženy uvolňují méně vajíček (a mají větší mozky) než *r*-strategické ženy. Vysoce *K*-strategičtí muži vkládají více času a energie spíše do

svých dětí než do úsilí o sexuální uspokojení. Jsou to spíše „tátové“ než „sukničkáři“.

Kapitola 7 ukazuje, že rasové rozdíly v reprodukčních strategiích dávají z hlediska lidské evoluce smysl. Moderní lidé se vyvinuli v Africe před zhruba 200 000 lety. Afričané a Neafričané se následně rozdělili před asi 100 000 lety. Orientálci a běloši se rozdělili před asi 40 000 lety.

Čím severněji lidé z „africké kolébky“ šli, tím těžší bylo získat jídlo, pořídit úkryt, vyrobit oděv a vychovat děti. Proto skupiny, které se vyvinuly v dnešní bělochy a orientálce, potřebovaly větší mozky, stabilnější rodiny a delší životy. Vystavět větší mozek během vývoje člověka si ovšem žádá čas a energii. To proto se tyto změny vyvážily pomalejším růstem, nižšími hladinami pohlavních hormonů, menší agresivitou a sníženou sexuální aktivitou.

Proč? Protože Afrika, Evropa a Asie mají velmi odlišné klimatické a krajinné podmínky, které si vyžádaly rozdílné schopnosti, rozdílné využívání zdrojů a rozdílné způsoby života. Černoši se vyvinuli v tropickém podnebí, které kontrastuje s chladnějším evropským podnebím, v němž se vyvinuli běloši, a ještě více se studenými arktickými zeměmi, kde se vyvinuli orientálci.

Protože inteligence zvýšila šanci na přežití v tvrdém zimním prostředí, musela se u skupin, které opustily Afriku, vyvinout nejdříve větší míra inteligence a rodinná stabilita. Vyžádalo si to větší mozky, pomalejší růst, nižší hladiny hormonů, menší sexuální potenci, menší agresivitu a menší impulzivnost. U Neafričanů zesílilo pokročilé plánování, sebekontrola, podřízení se pravidlům a dlouhověkost.

Plně si uvědomuji, že všechna tato témata jsou kontroverzní, a že čtenáři budou mít mnoho otázek. V kapitole 8 se nachází přehled nejčastějších otázek, které ohledně knihy *Lidské rasy, evoluce a chování* dostávám, i s mými odpověďmi na ně.

Závěr

Není pravda, že „rasa se týká pouze barvy kůže". Schéma rozdílů mezi orientálci, bělochy a černochy je patrné napříč dějinami, zeměpisnými hranicemi i politicko-ekonomickými systémy. Dokazuje tak biologickou skutečnost rasy. Teorie založené pouze na kultuře nemohou vysvětlit všechny údaje obsažené v tabulce 1. Následující tři kapitoly detailněji popisují vědecké poznatky o rasových rozdílech (shrnutých v kapitole 1). Další kapitoly vysvětlují, proč tyto rozdíly takovéto schéma sledují.

2. DOSPÍVÁNÍ, ZLOČINNOST A RODIČOVSTVÍ

Rozdíly lidských ras začínají v děloze. Černoši se rodí dříve a rostou rychleji než běloši a Asijci. Trojčlenné rasové schéma se objevuje v předělech, jako je pohlavní dospělost, stabilita rodiny, kriminalita a růst populace.

Černošské děti dospívají rychleji než děti bělochů, zatímco děti orientálců dospívají pomaleji. Děti Afričanů jsou od počátku schopnější udržet vsedě vzpřímenou hlavu a rovná záda. Bělošské děti na to často potřebují šest až osm týdnů (viz obrázky 1 a 2). Je nepravděpodobné, že by tyto rozdíly mohly být způsobeny sociálními faktory. Základní biologická zákonitost říká, že delší dětství je spojeno s větším růstem mozku (viz kapitola 6).

Tyto rozdíly v rychlosti růstu znamenají, že se rasy odlišují věkem, v němž dosahují předělů, jakými jsou konec raného dětství, začátek puberty, dospělost a stáří. Rasy se rovněž liší v míře kriminality, ve stylu rodičovství a dokonce i mírou populačního růstu.

Dospívání

Černošské děti stráví v děloze nejkratší dobu. V Americe se 51 % černošských dětí rodí do 39. týdnu těhotenství,

v porovnání s 33 % procenty bělošských dětí. V Evropě se černošské děti rodí dokonce i vícerodičkám dříve než děti bělochů.

Tyto černošské děti se nerodí předčasně. Narodí se sice dříve, ale po biologické stránce jsou vyspělejší. Délka těhotenství je závislá na genech.

Rychlejší tempo růstu černochů pokračuje v dětství. Černošské děti disponují větší silou a dovedou lépe dosáhnout na vzdálenější předměty. Jejich krční svalstvo je často natolik vyvinuté, že dokážou zvednout hlavu už pouhých devět hodin po narození. V řádu dnů se již dovedou převalovat.

Černošské děti se posadí, plazí, chodí a samy oblékají dříve než děti bělochů či orientálců. Tato zjištění se měří škálou mentálního a motorického vývoje N. Bayleyové a cambridgeskou neonatální škálou. Na druhou stranu děti orientálců dospívají pomaleji než děti bělochů. Často nechodí až do věku 13 měsíců. Bělošské děti začínají chodit ve 12 měsících a černošské v 11 měsících.

Rentgenové snímky ukazují, že kosti rostou rychleji černošským dětem než bělošským. Bělochům se vyvíjejí kosti rychleji než orientálcům. Křivky mozkové aktivity se vyvíjejí rychleji černošským než bělošským novorozencům.

Černochům se zuby vyvíjejí rychleji než bělochům, kteří dospívají rychleji než orientálci. Černošským dětem začínají růst první zuby stálého chrupu kolem věku 5,8 let a končí kolem 7,6 let. Běloši začínají v 6,1 roku a končí v 7,7 letech, zatímco orientálci začínají v 6,1 roku a končí v 7,8 letech. Černoši mají větší čelisti a zuby. Mají více zubů a častěji mají třetí a čtvrté stoličky. Běloši zase mají větší čelisti a zuby a mají více zubů než orientálci.

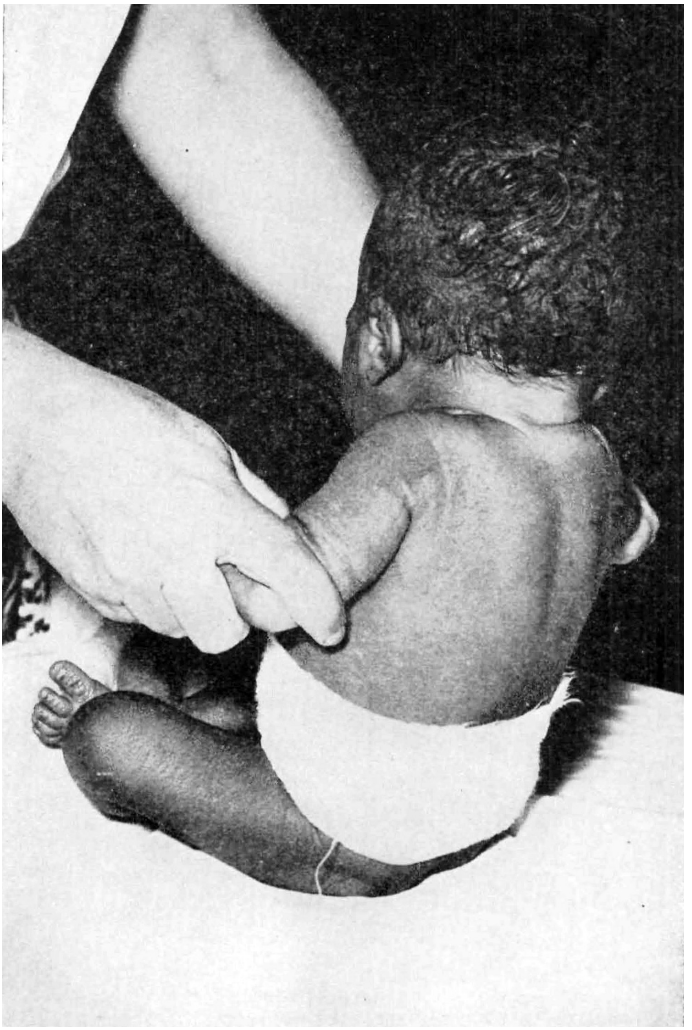

Obrázek 1: *Devět hodin po narození drží hlavu vzpřímenou (bělošské děti v šesti týdnech).*
Zdroj: Geber, M. (1958). *Journal of Social Psychology*, 47 (2), str. 185–195.

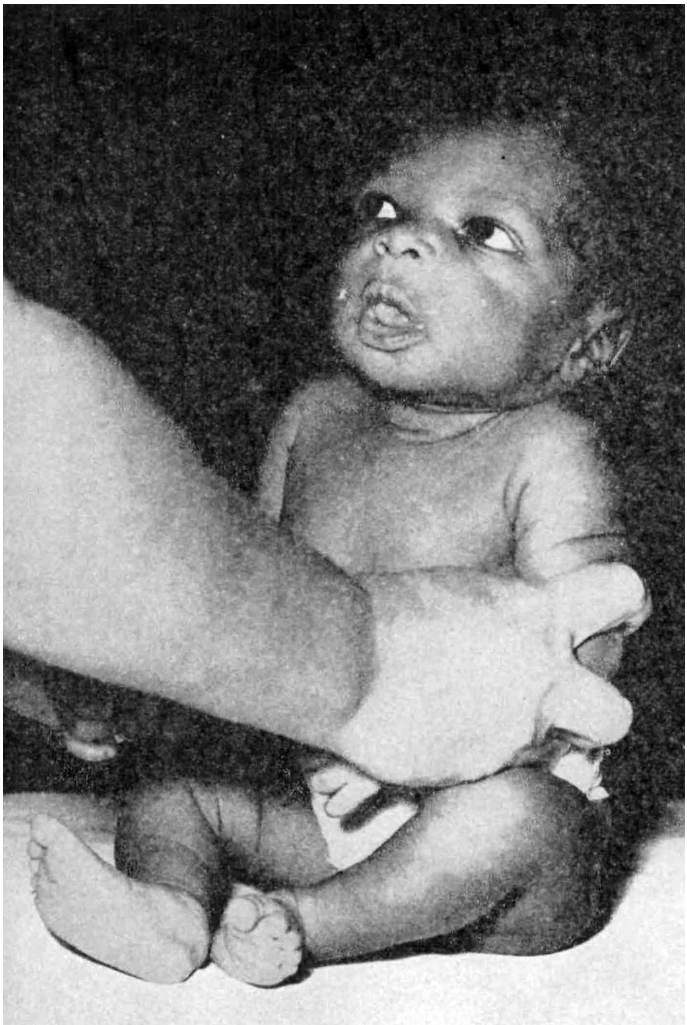

Obrázek 2: *Dva dny po narození drží hlavu a pozoruje výzkumného pracovníka (běloošské děti v osmi týdnech).* Zdroj: Geber, M. (1958). *Journal of Social Psychology*, 47 (2), str. 185–195.

Černoši dosahují pohlavní dospělosti dříve než běloši, kteří naopak dospívají dříve než orientálci. Platí to o věcech jako věk první menstruace, první sexuální zkušenosti a první těhotenství.

Jedna studie z časopisu *Pediatrics* z roku 1997, založená na vzorku 17 000 amerických děvčat, zjistila, že u černošských dívek začíná puberta o rok dříve než u bělošek. Ve věku osmi let má 48 % černošských dívek (ale pouze 15 % bělošek) nějak vyvinutá prsa, pubické ochlupení či oboje. U bělošek se to nestává do desátého roku věku. Věk, v němž začínají dívky menstruovat, byl mezi 11 a 12 lety u černošek. Bělošky začínají o rok později.

Pohlavní zralost chlapců se rovněž liší rasu od rasy. Ve věku 11 let dosahuje 60 % černošských chlapců fáze puberty, která se vyznačuje rychlým růstem penisu. 2 % už mají zkušenost s pohlavním stykem. Bělošští chlapci nedosahují této fáze další jeden a půl roku. Orientálci zaostávají od jednoho do dvou let za bělochy jak v pohlavním vývoji, tak počátkem sexuálního zájmu.

Zločinnost

Ve Spojených státech tvoří černoši méně než 13 % populace, ale představují 50 % zatčených za násilná napadení a vraždy a 67 % zatčených za krádeže. Že jsou útočníci černoši, hlásí padesát procent obětí trestných činů, takže statistika zatčených nemůže být ovlivněna policejní předpojatostí.

Černoši tvoří velký podíl zadržených za tzv. zločiny bílých límečků. Okolo 33 % osob zadržených za podvody, padělání, falšování a obchodování s kradeným

majetkem a 25 % zadržených za zpronevěru jsou černoši. Černoši jsou nedostatečně zastoupeni pouze ve zločinech jako daňové podvody a podvody s cennými papíry, které páchají jednotlivci ve společensky výše postavených profesích.

Na druhou stranu jsou v amerických statistikách kriminality nedostatečně zastoupeni orientálci. To některé vedlo k tvrzení, že asijské „ghetto" chrání své příslušníky před škodlivými vnějšími vlivy. Nicméně u černochů by údajně mělo ghetto zločinnost podněcovat, takže čistě kulturně podložená vysvětlení jsou nedostatečná.

Stejný obraz podávají vraždy spáchané ženami. V jedné studii zatčených žen představovaly 75 % černošky. Bělošek bylo pouze 13 %. Orientálka nebyla zatčena žádná. Kulturní vysvětlení podílu černých mužů na kriminalitě se v případě černošek nepoužívají, protože u žen nikdo neočekává stejnou míru zapojení do zločineckého prostředí. Mezi černoškami neexistuje žádný gangsterský vzor chování.

Stejné schéma lze nalézt v ostatních zemích. V Londýně představují černoši 13 % populace, ale připisují si 50 % kriminality. V kanadském Ontariu roku 1996 vládní komise předložila zprávu, která tvrdí, že u černochů je pětkrát větší šance, že půjdou do vězení, než u bělochů a desetkrát větší než u orientálců. V Brazílii je 1,5 milionů Japonců, jejichž předkové tam přišli jako dělníci v 19. století, a ohledně kriminality jsou zde nejméně zastoupenou skupinou.

Graf 2 je založen na údajích zveřejněných v ročenkách Interpolu a ukazuje, že toto rasové schéma platí globálně. Počty vražd, znásilnění a vážných napadení byly čtyřikrát vyšší v afrických a karibských zemích než

v Asii či Tichomoří. Evropské země představovaly střed. Ročenky Interpolu z let 1993–1996 ukazují, že počet násilných trestných činů na 100 000 obyvatel byl 35 v Asii, 42 v Evropě a 149 v Africe.

Graf 2: *Statistiky kriminality uváděné Interpolem podle tří ras (vraždy, znásilnění a vážná napadení) na 100 000 obyvatel.*

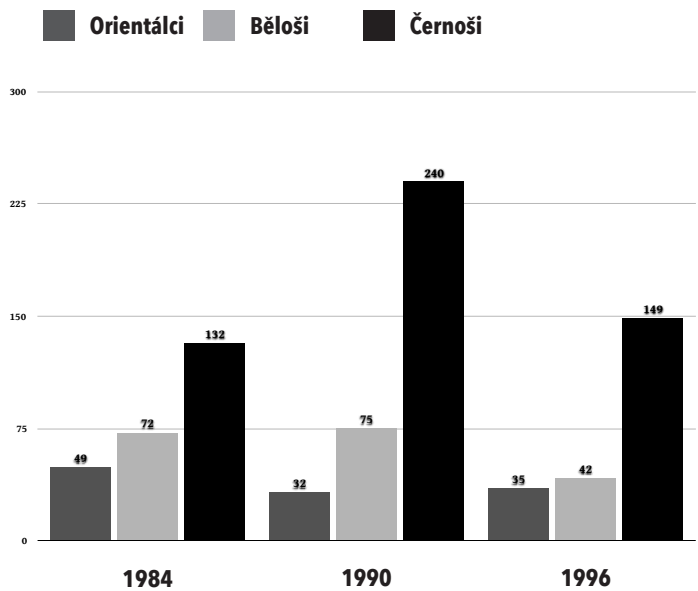

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování,* str. P-24, 159, 287.

Osobnost, agresivita a sebevědomí

Studie zjišťují, že černoši jsou agresivnější a otevřenější než běloši, zatímco běloši jsou agresivnější a otevřenější než orientálci. Černoši jsou také duševně méně stabilní než běloši. Počty černošských alkoholiků a narkomanů jsou vyšší. Orientálci jsou opět vzhledem ke svému počtu nedostatečně zastoupeni ve statistikách duševních nemocí.

Jedna studie provedená ve frankofonním Québecu se zaměřila na 825 čtyřletých až šestiletých dětí ze 66 zemí. Tyto imigrantské děti hodnotilo 50 učitelů předškolní přípravy. Učitelé zjistili větší přizpůsobivost a méně nepřátelství mezi dětmi orientálců než mezi dětmi bělochů, ale setkali se rovněž s větší přizpůsobivostí a menším nepřátelstvím mezi dětmi bělochů než mezi dětmi černochů.

Rasové rozdíly v osobnosti zjišťujeme pomocí testů jako Eysenckův osobnostní dotazník pro děti (česky *Otestujte schopnosti svého dítěte: testy inteligence od 10 do 15 let*) a Cattelův šestnáctifaktorový osobnostní dotazník pro dospělé. Orientálci jsou všude méně agresivní, dominantní i impulzivní než běloši, a běloši zase méně než černoši. Orientálci jsou opatrnější než běloši i černoši.

Existují i podstatné rasové rozdíly, co se týče orientace na čas a motivaci. Jedna studie se dotazovala černošských dětí z Karibiku, zda by si vybraly malou tyčinku hned, nebo velkou tyčinku o týden později. Většina si vybrala malou hned. Zaměření se na okamžitou přítomnost jako protiklad odloženého uspokojení představuje podstatné téma výzkumu černošské psychologie.

Může být překvapující dozvědět se, že černoši mají větší sebevědomí než běloši či orientálci. Platí to dokonce i tehdy, jsou-li černoši chudší a méně vzdělaní. V jedné rozsáhlé studii s jedenácti až šestnáctiletými se černoši považovali za atraktivnější, než jak sami sebe hodnotili běloši. Černoši se rovněž nadhodnocovali ve čtení, přírodních vědách a občanské nauce, ovšem ne v matematice. Uváděli to dokonce i tehdy, když věděli, že v *současnosti* mají horší studijní výsledky než běloši.

Rodičovství a mimomanželské děti

Rasové rozdíly v osobnosti a podřizování se pravidlům se rovněž promítají ve statistikách týkajících se rozvodů, mimomanželských dětí, zneužívání dětí a zločinnosti. Orientálci jsou úspěšnější než běloši nebo černoši. Méně se rozvádějí, mají méně mimomanželských dětí a dopouštějí se menšího počtu případů zneužívání dětí než běloši.

Na druhé straně stabilita černošské rodiny představuje problém. V roce 1965 Moynihanova zpráva ukázala, že u černochů je vyšší podíl rozpadlých manželství, matek samoživitelek a mimomanželských dětí. Od té doby se tyto podíly ztrojnásobily! Asi 75 % černošských teenagerů se narodilo mimo manželství, oproti 25 % teenagerů bělochů.

Rodiny s matkami samoživitelkami se nenacházejí pouze ve Spojených státech. Rovněž nejsou odkazem otroctví nebo úpadkového prostředí městských center. Lze je totiž nalézt i v rozsáhlých oblastech černé Afriky.

V Africe matky samoživitelky představují součást společenského systému. Ten sestává z brzkého počátku

sexuální aktivity, z volných emocionálních svazků mezi manželi a z plození dětí s více partnery. Zahrnuje také výchovu dětí dalšími osobami mimo domov, a to dokonce po několik let, aby matky zůstaly sexuálně atraktivní. Rovněž muži více soupeří o ženy a otcové se méně zapojují do výchovy dětí.

V porovnání s ostatními obyvateli chudých zemí Afričanky dříve přestávají kojit. To umožní pokračování ovulace, aby mohly znovu počít, čímž se zvyšuje porodnost. Jakmile je dítěti přibližně rok, vykonávají velkou část péče o ně ostatní děti a prarodiče. Jak děti rostou, směřují své základní potřeby ke starším dětem. V subsaharské Africe i černém Karibiku, stejně jako v americkém ghettu nejchudší třídy, jsou skupiny dětí a teenagerů ponechávány docela volně bez dozoru dospělých.

Délka života a růst populace

Úmrtnost vykazuje stejné schéma rasových odlišností. Černoši mají větší nemocnost a vyšší úmrtnost v každém věku. Orientálci mají nejnižší úmrtnost a přežívají bělochy o dva roky, o podobně dlouhou dobu jako běloši přežívají černochy.

Černošské děti v Americe mají dvakrát větší pravděpodobnost, že zemřou během útlého dětství, než děti bělochů. Nicméně výhradní příčinou této skutečnosti není rozvrácená rodina, chudoba ani nedostatek vzdělání. Jedna studie sledující vysokoškolsky vzdělané lidi s přístupem ke kvalitní lékařské péči ukazuje, že úmrtnost u černošských dětí je stále dvojnásobná oproti dětem bělochů.

Rozdíly v úmrtnosti pokračují i v dospělosti. V jedné studii námořnictva Spojených států měli černoši nejvyšší podíl ze všech případů náhodných a násilných smrtí. Jiná studie odhalila, že u černochů je vyšší podíl úmrtí při automobilových nehodách.

Tento model platí globálně. Státy východní Asie jako Japonsko a Singapur vykazují menší úmrtnost než evropské země. Evropské země mají zase nižší úmrtnost než africké země i země černého Karibiku. Ale schéma pro sebevraždy je opačné. Nejvyšší počty sebevražd jsou v zemích východní Asie, kolem 15 sebevražd na 100 000 obyvatel. Evropa vykazuje kolem 12 sebevražd na 100 000 obyvatel a africké a karibské země uvádějí nejnižší počet sebevražd, kolem 4 na 100 000.

Kratší život černochů však převyšuje jejich porodnost. Růst africké populace představuje problém. Jedná se o 3,2 % ročně. Nejvyšší přírůstek na světě! Přírůstky 2,1 % v jižní Asii a 2,5 % v latinské Americe představují od roku 1960 pokles. Průměrná žena ve Spojených státech bude mít 14 potomků, počítaje v to děti, vnoučata a pravnoučata. Průměrná Afričanka jich bude mít 258. V roce 1950 představoval africký kontinent 9 % světové populace. Navzdory AIDS, válkám, nemocem, suchům a hladomoru se dnes Afrika na světové populaci podílí 12 %.

Závěr

Trojčlenné schéma rasových rozdílů platí pro přírůstek, délku života, osobnost, fungování rodiny, kriminalitu a úspěšnost v sociálním organizování. Černošské děti dospívají rychleji než děti bělochů; děti orientálců

dospívají pomaleji než děti bělochů. Stejné schéma platí pro údaje týkající se pohlavní dospělosti, mimomanželských dětí a dokonce i zneužívání dětí. Po celém světě mají černoši nejvyšší podíl na kriminalitě, orientálci nejnižší, běloši spadají doprostřed. Stejné schéma platí pro osobnost. Černoši jsou nejotevřenější a mají největší sebevědomí. Orientálci jsou nejochotnější odložit uspokojení potřeb. Běloši spadají doprostřed. Černoši umírají nejdříve, pak běloši a nakonec orientálci, dokonce i když mají všichni dobrý přístup ke zdravotní péči. Trojčlenné schéma platí od kolébky až do hrobu.

3. SEX, HORMONY A AIDS

Rasové rozdíly existují i v sexuálním chování. Rasy se liší v tom, jak často by jejich příslušníci chtěli pohlavní styk. To ovlivňuje statistiky pohlavně přenosných chorob. Ve všech ohledech jsou orientálci nejméně sexuálně aktivní, černoši nejvíce a běloši uprostřed. Rasy se rovněž liší v počtech dvojčat a vícečetných porodů, v hladinách hormonů, v sexuálním přístupu a dokonce i v pohlavní anatomii.

Rasy se odlišují hladinami pohlavních hormonů. Nejvyšší hladiny mají černoši a nejnižší orientálci. To může vysvětlit, proč premenstruační syndrom (PMS) postihuje nejvíce černošky a nejméně orientálky.

Rasy se také liší hladinami testosteronu, což napomáhá vysvětlit mužské chování. V jedné studii zaměřené na studenty vysokých škol měli černoši o 10–20 % vyšší hladiny testosteronu než běloši. Ve starším vzorku amerických vojenských veteránů měli černoši o 3 % vyšší hladinu testosteronu než běloši (viz vydání časopisu *Steroids* z roku 1992). Ve studii provedené s americkými vysokoškolskými studenty měli američtí černoši o 10–15 % vyšší hladiny než američtí běloši. Japonci (v Japonsku) měli dokonce ještě nižší hladiny.

Testosteron působí jako „hlavní přepínač“. Ovlivňuje věci, jako je sebekoncepce (vnímání vlastního já), agrese, altruismus, kriminalita a sexualita, a to nejen u mužů, ale také u žen. Testosteron rovněž řídí objem svalstva a změnu hlasu v pubertálním věku.

Sexuální chování a přístupy

Černoši začínají být sexuálně aktivní v nižším věku než běloši. Běloši jsou naopak aktivní dříve než orientálci. Průzkumy Světové zdravotnické organizace dávají za pravdu trojčlennému rasovému schématu po celém světě. Národní průzkumy z Británie a Spojených států podávají stejná zjištění.

Studie z Los Angeles zjistila, že věk začátku sexuální aktivity u středoškolských studentů je 16,4 roku u orientálců, 14,4 roku u černochů a běloši se nacházejí mezi nimi. Podíl sexuálně aktivních studentů byl 32 % u orientálců, ale 81 % u černochů. Běloši opět spadali mezi ostatní dvě rasy. Kanadská studie zjistila, že orientálci jsou zdrženlivější, dokonce i co se týče fantazie a masturbace. Orientálci narození v Kanadě jsou stejně tak zdrženliví jako asijští imigranti, kteří přišli v nedávné době.

Po celém světě zapadá do trojčlenného schématu i sexuální aktivita manželských párů. Průzkum z roku 1951 se lidí dotazoval, jak často mají pohlavní styk. Ostrované z Tichomoří a domorodí Američané odpověděli 1–4 krát týdně, američtí běloši 2–4 krát, zatímco Afričané uvedli 3–10 krát týdně. Novější studie tato zjištění potvrzují. Průměrná četnost pohlavního styku u sezdaných párů dvacátníků je 2,5 krát týdně u Japonců

a Číňanů v Asii. U bělochů v Americe je to 4 krát týdně a u amerických černochů 5 krát týdně.

Rasové rozdíly lze nalézt i v nevázanosti, v myšlenkách na sex a dokonce i v míře výčitek se sexem spojených. Podle výsledků jedné studie tři generace Japonců žijících v Americe i japonští studenti v Japonsku měli menší zájem o sex než evropští studenti. Přitom každá generace amerických Japonců měla více výčitek spjatých se sexem než jejich bílí američtí vrstevníci. Z jiné studie vyplynulo, že britští muži a ženy mají třikrát víc sexuálních fantazií než japonští muži a ženy. U orientálců byla největší pravděpodobnost vyslovení názoru, že sex má oslabující účinek. Černoši uvedli, že mají náhodný styk častěji a že si kvůli němu dělají méně starostí než běloši.

Pohlavní fyziologie a anatomie

Rasy se odlišují i četností ovulace a rovněž četností narozených dvojčat. Černé ženy tíhnou ke kratším cyklům než ženy bílé. Častěji uvolňují v jednom cyklu dvě vajíčka. Díky tomu jsou plodnější.

Počet dvojvaječných dvojčat je u orientálců méně než 4 na 1 000 porodů. U bělochů je to 8, ovšem u černochů je to 16 nebo více. Trojčata i čtyřčata jsou velice vzácná ve všech skupinách, ovšem vykazují ten samý trojčlenný řád – nejčastěji černoši, pak běloši, nakonec orientálci.

Od 8. do 16. století zobrazovala arabská islámská literatura černé Afričany, muže i ženy, jako sexuálně velmi potentní a s velkými pohlavními orgány. Evropští antropologové 19. století psali o pozici ženských genitálií (orientálky nejvýše, černošky nejníže, bělošky

uprostřed) a o úhlech mužské erekce (orientálci rovnoběžně s tělem, černoši v pravém úhlu.) Zjistili též, že Asijci mají nejméně zřetelné druhotné pohlavní znaky (viditelné svaly, hýždě a prsa) a černoši je mají zřetelné nejvíce. Jiní raní antropologové už také uváděli, že lidé smíšených ras mají tendenci spadat doprostřed.

Měli bychom brát tyto staré zprávy týkající se tak choulostivé věci vážně? Moderní údaje tato raná pozorování potvrzují. Po celém světě dnes veřejné zdravotnické organizace rozdávají zdarma kondomy, aby pomohly zpomalit šíření AIDS a zachraňovaly tak životy. Velikost kondomu může ovlivnit jeho použití, a proto si tyto organizace při rozdávání kondomů vedou záznamy o velikostech penisu. Směrnice Světové zdravotnické organizace udávají 49 milimetrů široký kondom pro Asii, 52 milimetrů pro severní Ameriku a Evropu, a 53 milimetrů pro Afriku. Čína nyní vyrábí vlastní kondomy – 49 milimetrů široké.

Byly rovněž naměřeny rozdíly ve velikosti varlete (Asijci 9 gramů, Evropané 21 gramů). Není to ovšem kvůli tomu, že Evropané mají o trochu větší těla. Rozdíl je příliš velký. Článek z roku 1999 v časopisu *Nature*, předním britském vědeckém periodiku, uvádí, že tento rozdíl ve velikosti varlat může znamenat, že běloši produkují každý den dvakrát víc spermií než orientálci. Prozatím nemáme žádné relevantní informace o velikosti varlete u černochů.

AIDS a HIV

Rasově podmíněné rozdíly v sexuálním chování mají následky v reálném životě. Ovlivňují totiž počty naka-

žených pohlavně přenosnými chorobami. Světová zdravotnická organizace sbírá údaje o pohlavních nemocech jako syfilis, kapavka, HSV (herpes simplex virus) a chlamydie. Nejnižší počty onemocnění uvádějí v Číně a Japonsku a nejvyšší v Africe. Evropské země se nacházejí uprostřed.

Rasové schéma těchto nemocí platí rovněž ve Spojených státech. Počet případů syfilidy v roce 1997 byl u černochů 24 krát větší než u bělochů. Celostátní výskyt syfilidy byl u černochů 22 případů na 100 000 obyvatel. Pro bělochy to bylo 0,5 případu na 100 000 obyvatel a u orientálců dokonce ještě méně. Poslední zpráva uvádí, že 25 % dívek z městských center (převážně černošky) má chlamydie.

Rasové rozdíly se také ukazují v současné epidemii AIDS. Po celém světě žije přes 30 milionů lidí s virem HIV či s onemocněním AIDS. Mnoho černochů se ve Spojených státech nakazí v souvislosti s užíváním drog, ale více pohlavním stykem. Druhý extrém představují Čína a Japonsko, kde je nakaženo mnoho hemofiliků. Počty nakažených v Evropě jsou střední, převážně jde o homosexuální muže.

Graf 3 uvádí odhady Spojených národů o počtu každoročně nakažených virem HIV v různých částech světa. Epidemie začala v subsaharské Africe na konci sedmdesátých let. Dnes tam žije 23 milionů dospělých s HIV/AIDS. Přes 50 % tvoří ženy. To ukazuje, že přenos je hlavně heterosexuální. Momentálně je 8 ze 100 Afričanů nakaženo virem HIV a epidemie je považována za nekontrolovatelnou. V některých oblastech dosahují počty nemocných AIDS 70 %. V jižní Africe je jeden z deseti dospělých nakažený virem HIV.

Míra nákazy HIV je rovněž vysoká u karibských černochů. Kolem 2 %! A 33 % případů AIDS tam představují ženy. Takto vysoké počty žen ukazují, že nákaza tu má tendenci šířit se heterosexuálním stykem. Vysoké počty nakažených HIV v 3 200 kilometrů dlouhém seskupení karibských zemí se táhnou od Bermud po Guyanu a nejvyšší se jeví být na Haiti, kde se blíží 6 %. Je to nejzamořenější oblast mimo subsaharskou Afriku.

Graf 3: *Počty HIV/AIDS (v %) pro patnáctileté až devětačtyřicetileté v roce 1999.*

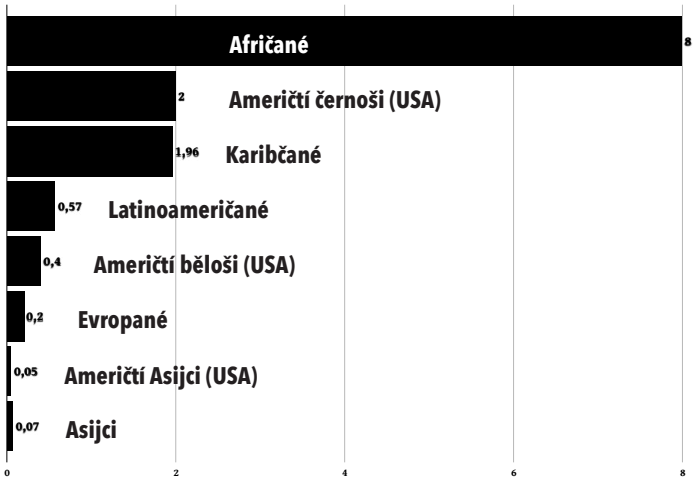

Údaje publikované Americkým střediskem pro kontrolu a prevenci nemocí ukazují, že u Afroameričanů jsou počty lidí nakažených virem HIV podobné jako u karibských černochů a jako v částech subsaharské Afriky. Ve Spojených státech žijí 3 % černochů a 1 %

černošek nakažených virem HIV (graf 5). U amerických bělochů je to méně než 0,4 %, zatímco u amerických Asijců je to méně než 0,05 %. Počty v Evropě a Tichomoří jsou také nízké. AIDS samozřejmě představuje vážný problém veřejného zdraví pro všechny rasové skupiny, ovšem přednostně to platí pro Afričany a lidi afrického původu.

Závěr

Trojčlenné schéma rasových rozdílů lze najít v počtu vícečetných porodů (dvojvaječná dvojčata), v hladinách hormonů, v přístupu k sexu, v pohlavní anatomii, v četnosti styku a u sexuálně přenosných nemocí. Nejvyšší hladiny jak ženských tak mužských pohlavních hormonů jsou uváděny u černochů, nejnižší u orientálců, běloši se nacházejí uprostřed. Pohlavní hormony ovlivňují nejen naše těla, ale také způsob, jak jednáme a myslíme. Černoši jsou sexuálně nejaktivnější, mají nejvíce vícečetných porodů a nejvolnější přístup k sexu. Orientálci jsou sexuálně nejméně aktivní, vykazují nejméně sexuální fantazie a nejvíce studu. Běloši se nacházejí uprostřed. Pohlavní choroby jsou nejběžnější u černochů, nejvzácnější u orientálců a běloši opět spadají mezi ně. Vysoké podíly nemocných AIDS v Africe, černém Karibiku a u amerických černochů jsou alarmující.

4. INTELIGENCE A VELIKOST MOZKU

IQ testy měří inteligenci a předpovídají úspěch v reálném životě. Rasy se liší ve velikosti mozku a v IQ testech. V průměru mají největší mozky a nejvyšší IQ orientálci. Černoši mají nejnižší průměry a běloši spadají doprostřed. Rozdíly ve velikostech mozku vysvětlují rozdíly v IQ jak uvnitř jednotlivých skupin, tak i mezi nimi navzájem.

Psychologové používají IQ testy k měření toho, co nazýváme „inteligence" nebo „mentální schopnosti". Chytří lidé dosahují v IQ testech vyšších výsledků než většina lidí. Méně chytří lidé dosahují horších výsledků. IQ testy nejsou dokonalé, ale jsou užitečné a vypovídají o mnohém.

IQ testy jsou vytvořeny tak, aby jejich průměrný výsledek byl 100. „Normální" rozmezí sahá od „zpomaleného" (IQ kolem 85) k „bystrému" (IQ kolem 115). IQ 70 svědčí o handicapu, zatímco IQ 130 a výš prorokuje nadání. Průměrné IQ orientálců je 106, bělochů 100 a IQ černochů je kolem 85. Toto členění se objevuje po celém světě, s tím, že černoši v Africe mají nižší IQ než černoši v Americe.

Bestseller roku 1994, kniha *The Bell Curve (Gaussova křivka)* ukazuje, jak IQ předpovídá úspěchy ve vzdělání,

práci a výcviku. Nízké IQ předpovídá zneužívání dětí, kriminalitu a zločinnost, špatné zdraví, sklony k nehodám, mimomanželské děti, rozvody před pátým rokem manželství a dokonce i kuřáctví během těhotenství. Ve skupinách s vyšším IQ jsou lidé nadanější. Třebaže orientálci v Asii rozvinuli složitá společenství a běloši vytvořili složité civilizace v Evropě, černoši v Africe to nikdy nedokázali.

Rozdíly mezi černochy a bělochy se v IQ objevují už ve třech letech věku. Srovnají-li se rasy podle stejného vzdělání a příjmu, rozdíl v IQ se zmenší o pouhé 4 body. Tudíž rozdíly mezi černochy a bělochy nemohou zapříčiňovat pouhé rozdíly v sociálních třídách. Méně známo je, že orientálci mají vyšší IQ než běloši.

Kniha *The Bell Curve* byla zlatým hřebem dvaceti let výzkumu britského psychologa Richarda Lynna o rozložení výsledných IQ bodů ve světě. Zjistil, že orientálci v Tichomoří mají IQ v rozmezí 101 až 111, běloši v Evropě mají IQ 100 až 103 a černoši v Africe kolem 70 (viz kapitola 6).

Průměrné IQ 70 u černochů v Africe je nejnižší, jaké kdy bylo zaznamenáno. Ravenovy progresivní matrice měří logické uvažování, nezjišťují kulturně specifické vědomosti. Pomocí tohoto testu Kenneth Owen zjistil, že IQ afrických černochů je 70 bodů u třináctiletých žáků jihoafrických škol. Stejné údaje zjistil Fred Zindy, sám černoch ze Zimbabwe, když provedl studii na dvanáctiletých až čtrnáctiletých dětech ve své domovské zemi. Zajímavé je, že v Jižní Africe měli žáci smíšené rasy IQ 85 – stejné jako černoši ve Spojených státech, v Británii i Karibiku. Pomocí genetických metod (podobně jako při určování otcovství) se zjistilo, že černoši

se smíšeným rasovým původem jsou zhruba z 25 % bělošského původu. Jejich IQ zapadá přímo do půli cesty mezi černochy (70) a čistými bělochy (100).

Graf 4: *Průměrné hodnoty IQ pro různé rasy.*

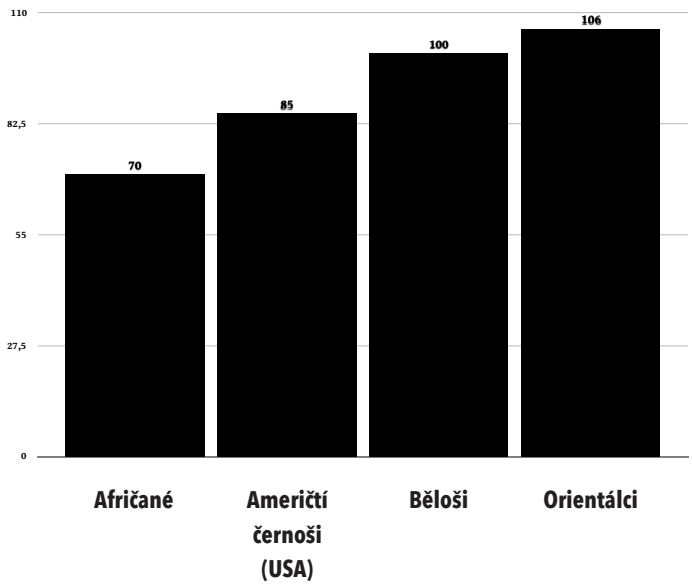

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. P-15–16, 135–137, 278–280.

Kulturně nezatížené testy

Je spravedlivé stavět vedle sebe rasu a IQ? Ano. Za prvé, IQ testy předpovídají úspěchy ve škole a zaměstnání stejně dobře pro černochy jako pro bělochy

a orientálce. Za druhé, naprosto stejné rozdíly ras ukazují jak „kulturně nezatížené“, tak i standardní IQ testy. Ve skutečnosti černoši dosahují o něco lepších výsledků ve standardních testech než v těch „kulturně nezatížených“. To je přesný opak toho, co předpokládá kulturní teorie.

Černoši dosahují lepších výsledků ve verbálních testech než v neverbálních a vedou si lépe v testech zaměřených na školní vědomosti než v testech schopnosti uvažování. Od 1. do 12. ročníku se černoši ve školních výsledcích nacházejí stejně daleko od bělochů jako ve výsledcích IQ testů. Černoši se umisťují dokonce i pod více znevýhodněnými skupinami, jakými jsou třeba američtí indiáni. Tohle je opět něco, co kulturní teorie nepředpokládá.

Rozdíly mezi černochy a bělochy jsou největší v testech uvažování a logiky. Černoši si vedou nejlépe v testech prosté paměti. Černoši si například vedou téměř stejně tak dobře jako běloši v testu *Forward Digit Span*, kdy mají zopakovat sérii čísel v pořadí, jak je slyšeli. Mnohem hůře si ovšem vedou v testu *Backward Digit Span*, při němž mají zopakovat číslice v opačném pořadí. Stovky studií, které shrnul Arthur Jensen v knize *The g Factor*, ukazují, jak těžké je vysvětlit rozdíly ras v IQ pouze v mezích kulturního znevýhodnění.

Reakční doba je pravděpodobně nejjednodušší kulturně nezatížený test. V testu „odd-man-out“ se devítileté až dvanáctileté děti dívají na řadu světel. Jejich úkolem je rozhodnout, které bude další v pořadí, a stisknout tlačítko nejblíže takovému světlu.

Test je natolik jednoduchý, že ho všechny děti zvládnou za méně než vteřinu. I zde jsou však děti s vyššími

hodnotami IQ rychlejší než ty s nižší hodnotou. Po celém světě jsou děti orientálců rychlejší než děti bělochů, které jsou zase rychlejší než děti černochů.

Inteligence a velikost mozku

Spolu s C. D. Anknyem jsme v našem článku „Velikost mozku a kognitivní schopnosti" z roku 1996 v časopise *Psychonomic Bulletin and Review* souhrnně vyhodnotili veškeré publikované výzkumy na toto téma. Zahrnovalo to studie využívající nejmodernější technologii známou jako magnetická rezonance (MR), která poskytuje velmi dobré snímky lidského mozku. Dohromady se jednalo o osm takovýchto studií s celkovým vzorkem 381 dospělých osob. Souhrnná korelace mezi IQ a velikostí mozku měřeného MR je 0,44. To je mnohem více než korelace 0,20, kterou se podařilo zjistit dřívějšími výzkumy s prostým měřením velikosti hlav (ačkoliv 0,20 je stále významné.) Korelace 0,44 zjištěná MR velikost mozku/IQ je stejná jako korelace mezi sociální třídou při narození a IQ v dospělosti.

Rasové rozdíly ve velikosti mozku

Graf 5 ukazuje, že existují rasové rozdíly ve velikosti mozku. Orientálci mají průměrně o 1 čtvereční palec více mozkové hmoty než běloši, a běloši mají průměrně o velmi vysokých 5 čtverečních palců více než černoši. Jelikož 1 čtvereční palec mozkové hmoty obsahuje miliony mozkových buněk a stovky milionů spojů, pomáhá nám tak velikost mozku vysvětlit, proč se rasy liší hodnotami IQ.

Graf 5: *Průměrné velikosti mozku pro tři hlavní rasy.*

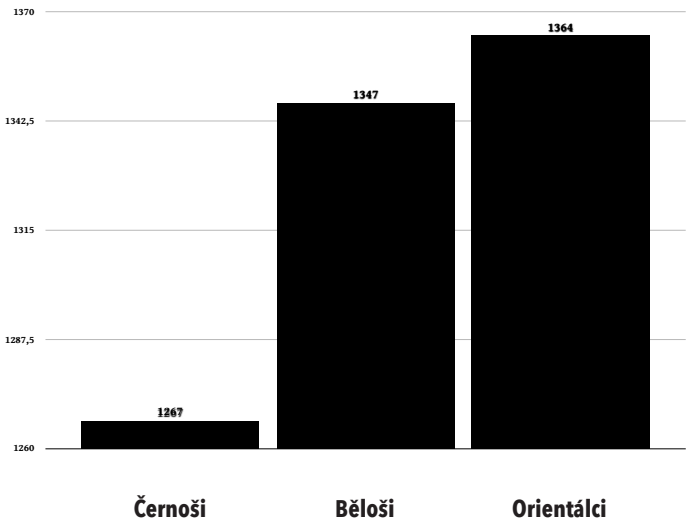

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. P-13, 113–133, 282–284.

Zbytek této kapitoly dokládá, že čtyři různé metody používané k měření velikosti mozku dávají stejné výsledky. Tyto metody jsou MR, vážení mozku během pitvy, měření obsahu prázdné lebky a měření vnějšku hlavy. Všimněte si, že rasové rozdíly ve velikosti mozku zůstávají, i když je upravíte poměrně k velikosti těla.

Magnetická rezonance

Jedna britská MR studie zkoumající rasové rozdíly ve velikosti mozku prozkoumala více než 100 lidí (vyšla roku 1994 v časopise *Psychological Medicine*). Subsahar-

ští Afričané a černoši z Karibiku měli průměrně menší mozky než běloši. Naneštěstí tato studie neposkytla mnoho informací o věku, pohlaví a velikosti těla zkoumaných osob.

Vážení mozku během pitvy

V 19. století známý neurolog Paul Broca zjistil, že orientálci mají větší a těžší mozky než běloši, zatímco běloši mají větší a těžší mozky než černoši. Dále zjistil, že bělošské mozky mají více povrchového zvrásnění než černošské. (Čím více je povrch mozku zvrásněný, tím více mozkových buněk může obsahovat.) Bělošské mozky mají také větší čelní laloky, které slouží k sebekontrole a plánování.

Na počátku 20. století podávali antropologové zprávy o hmotnostech mozků zjištěných při pitvě v časopisech jako *Science* nebo *American Journal of Physical Anthropology*. Tyto prvotní studie zjistily, že hmotnost mozků Japonců a Korejců je zhruba stejná jako u Evropanů, ačkoli jsou orientálci menší a váží méně.

V roce 1906 podal Robert Bean v časopise *American Journal of Anatomy* zprávu o 150 mozcích pitvaných černochů a bělochů. Hmotnost mozku se lišila podle podílu bělošského původu, od žádní bílí předci = 1 157 gramů po polovina bílých předků = 1 347 gramů. Zjistil, že mozky černochů jsou méně zvrásněné než mozky bělochů a mají méně vláken vedoucích do čelních laloků.

Následovalo mnoho dalších studií. V roce 1934 představil F. W. Vint v časopise *Journal of Anatomy* výsledky vážení mozků subsaharských Afričanů. Zjistil, že Afričané mají o 10 % lehčí mozky než běloši. Ve vydání *Science* z roku

1934 Raymond Pearl vyhodnotil výsledky pitev černých a bílých vojáků zemřelých v americké občanské válce (1861–1865). Zjistil, že mozky bělochů váží asi o 100 gramů více než mozky černochů. Pearl rovněž zjistil, že u černochů hmotnost mozku roste s počtem bílých předků.

Philip V. Tobias v článku v *American Journal of Physical Anthropology* z roku 1970 prohlásil, že všechny tyto staré studie byly chybné. Tvrdil, že přehlížely faktory jako „pohlaví, velikost těla, věk při úmrtí, výživa v mládí, původ vzorku, povolání a příčina smrti". Nicméně když jsem sám zprůměroval veškeré údaje z Tobiasova článku, zjistil jsem, že stále ukazují, že orientálci a běloši mají těžší mozky než černoši. Dokonce i Tobias nakonec souhlasil, že orientálci mají „miliony" neuronů navíc oproti bělochům, kteří zase mají o „miliony" neuronů víc než černoši.

V roce 1980 tým vedený Kennethem Hoem tyto rozdíly potvrdil. Jeho pitevní studie byla zveřejněna v *Archives of Pathology and Laboratory Medicine*. Vyhnula se možným chybám, na které upozorňoval Tobias. Jedinečné a původní údaje o hmotnosti mozků 1 261 amerických dospělých jedinců ukázala, že běloši mají v průměru o 100 gramů těžší mozky než černoši. Protože do studie zahrnutí černoši měli podobné tělesné rozměry jako běloši, nelze rozdíly v tělesných rozměrech využít pro zpochybňování těchto rasových rozdílů ve velikosti mozků.

Měření velikosti lebky

Dalším způsobem, jak měřit velikost mozku, je vyplnit prázdnou lebku materiálem. V 19. století americký an-

tropolog Samuel George Morton prozkoumal víc než tisíc lebek. Zjistil, že černoši mají lebky o zhruba 5 čtverečních palců menší než běloši.

V roce 1942 Katherine Simmonsová v časopise *Human Biology* podala zprávu o více než 2 000 lebek. Potvrdila dřívější Mortonovo zjištění o větších lebkách bělochů. Protože byli černoši v jejím vzorku vyšší postavy než běloši, nemůže být rozdíl ve velikosti způsoben velikostí těla.

Dále tato zjištění potvrdil Kenneth Beals a jeho tým ve vydání *Current Anthropology* z roku 1984. Informovali o měřeních až 20 000 lebek z celého světa. Velikosti lebek se lišily s místem původu. Lebky z východní Asie byly o 3 čtvereční palce větší než lebky z Evropy, jež zase byly o 5 čtverečních palců větší než lebky z Afriky.

Měření hlav žijících osob

Velikost mozku lze změřit zjištěním vnějších rozměrů hlavy. Výsledky takovéhoto měření potvrzují zjištění, která se zakládají na metodách vážení mozků i vyplňování lebek.

Podal jsem zprávu (v časopise *Intelligence* z roku 1992) o jednom vzorku tisíců příslušníků armády Spojených států amerických. I po korekci podle velikosti těla mají orientálci větší hlavy než běloši, kteří mají větší hlavy než černoši (viz graf 1, strana 25). V roce 1994 jsem informoval (rovněž v časopise *Intelligence*) o studii s desítkami tisíc mužů a žen, jejichž údaje shromáždila Mezinárodní organizace práce v Ženevě ve Švýcarsku. Východní Asijci měli velikosti hlav (korigované velikostí těla) větší než Evropané. Evropané měli větší hlavy než černoši.

V další studii (časopis *Intelligence* z roku 1997) jsem referoval o měření 35 000 dětí prováděných od jejich narození do sedmi let, které byly získány známým americkým výzkumem Collaborative Perinatal Project. Při narození, ve čtyřech měsících, v jednom roce a v sedmi letech měli orientálci větší lebeční rozměry než běloš-ské děti, jež zase měly větší lebeční rozměry než děti černochů (viz graf 1, strana 25). Tyto rozdíly nemohly být důsledkem velikosti těla, protože černošské děti byly vyšší a těžší než děti bělochů i orientálců.

Souhrn rozdílů ve velikosti mozku

Graf 5 ukazuje průměrné velikosti mozků všech tří ras. Tyto údaje byly získány všemi čtyřmi měřícími metodami a rovněž byly (kde to bylo možné) zkorigovány velikostí těla. Orientálci mají průměrně velikost 1 364 centimetrů krychlových, běloši průměrně 1 347 centimetrů krychlových a černoši průměrně 1 267 centimetrů krychlových. Samozřejmě se průměry mezi jednotlivými vzorky liší a rasy se vzájemně překrývají. Nicméně výsledky různých metod na různých vzorcích ukazují totožný vzorec průměrů – orientálci > běloši > černoši.

Závěr

Ke studování rasových rozdílů ve velikosti mozku se používá množství metod, včetně MR. Všechny metody poskytují stejné výsledky. Orientálci mají (průměrně) největší mozky, černoši nejmenší a běloši se nacházejí uprostřed. Tyto rozdíly ve velikosti mozku nejsou zapří-

činěny velikostí těla. Po korekci podle velikosti těla vycházejí výsledky ve stále stejném schématu. Trojčlenné schéma platí rovněž pro IQ. Tyto rasové rozdíly ve velikosti mozku znamenají, že orientálci mají průměrně o zhruba 102 milionů mozkových buněk více než běloši a ti mají zhruba o 480 milionů mozkových buněk více než černoši. Tyto rozdíly ve velikosti mozku pravděpodobně vysvětlují rasové rozdíly v IQ a kulturních úspěších.

5. GENY, OKOLNÍ PROSTŘEDÍ, NEBO OBOJÍ?

Množství studií ukazuje, že rasové rozdíly jsou způsobeny jak geny, tak okolním prostředím. Dědičné vlastnosti, mezirasové adopce, genetické zátěže a regrese k průměru podávají stejný obraz. Mezirasové adopce předkládají jeden z nejlepších důkazů, že rasové rozdíly v IQ způsobují geny. Že vyrůstají v domácnosti bělochů střední třídy, to orientálcům průměrné IQ nesníží a černochům ho nezvýší.

Dovede nějaký faktor okolního prostředí vysvětlit všechny ty údaje o vývoji chrupu, věku pohlavní dospělosti, velikosti mozku, IQ, hladinách testosteronu a počtech vícečetných porodů? Zdá se, že to všechno souvisí s geny. Ale jak bychom se to mohli dozvědět s jistotou?

Některé vlastnosti jsou jasně dědičné. Například víme, že rasové rozdíly v počtech dvojčat jsou způsobeny dědičně a nikoli okolním prostředím. Studie dětí orientálců, bělochů a dětí smíšené rasy na Havaji i studie bělošských, černošských a rasově smíšených dětí v Brazílii ukazují, že rozhodujícím faktorem je matčina, nikoli otcova rasa. Ovšem rasová dědičnost hraje roli rovněž u jiných vlastností.

Studie dědivosti

Dědivost (heritabilita) udává podíl genetického vlivu na variacích nějaké vlastnosti. Dědivost 1,00 znamená, že rozdíly jsou vrozené a okolní prostředí nemá žádný vliv. Dědivost 0,00 znamená, že vlastnost je řízena okolním prostředím a vůbec geny. Dědivost 0,50 znamená, že rozdíly vycházejí jak z genů, tak z okolního prostředí.

Dědivost je užitečná pro šlechtitele zvířat. Zajímá je, jak moc geny ovlivňují věci jako výnosy mléka a masa skotu, nebo jak moc předurčují, kteří psi budou moci lovit a kteří budou dobří k dětem. Čím vyšší je dědivost, tím více budou potomci připomínat rodiče. Na druhou stranu nízká dědivost znamená, že důležitější jsou faktory okolního prostředí, jako je strava a zdravotní stav.

U lidí měříme dědivost porovnáváním členů rodiny, především jednovaječných a dvojvaječných dvojčat, a adoptovaných dětí a běžných bratrů a sester. Jednovaječná dvojčata sdílejí 100 % genů, zatímco dvojvaječná pouze 50 %. Běžní bratři a sestry sdílejí rovněž 50 % genů, zatímco adoptované děti nesdílejí žádné. Jestliže jsou geny důležité, měla by si být jednovaječná dvojčata jednou podobnější než dvojvaječná dvojčata nebo běžní sourozenci – a také taková jsou.

Některá jednovaječná dvojčata v raném věku rozdělí a vyrůstají odděleně. Známá minnesotská studie dvojčat Thomase J. Boucharda a dalších porovnávala mnoho takových případů (viz graf 6).

Jednovaječná dvojčata jsou si v dospělosti velice podobná, třebaže vyrůstala každé v jiné domácnosti. Jsou stejná ve fyzických vlastnostech (jako výška a otisk prstu) i ve vlastnostech duševních (jako IQ a osobnost.)

Jednovaječná dvojčata, která vyrostla v rozdílných domácnostech, mají stejné všechny geny, ale nesdílejí důsledky výchovy. Jak můžete vidět v grafu 6, dědičnost si připisuje 97 % na rozdílech v otiscích prstů, vliv okolního prostředí pouhá 3 %. Sociální chování je ze 40 % dědičné a ze 60 % ovlivněné prostředím. IQ je ze 70 % dědičné, z 30 % ovlivněné prostředím.

Graf 6: *Podobnosti ve vlastnostech jednovaječných dvojčat, která byla vychována odděleně.*

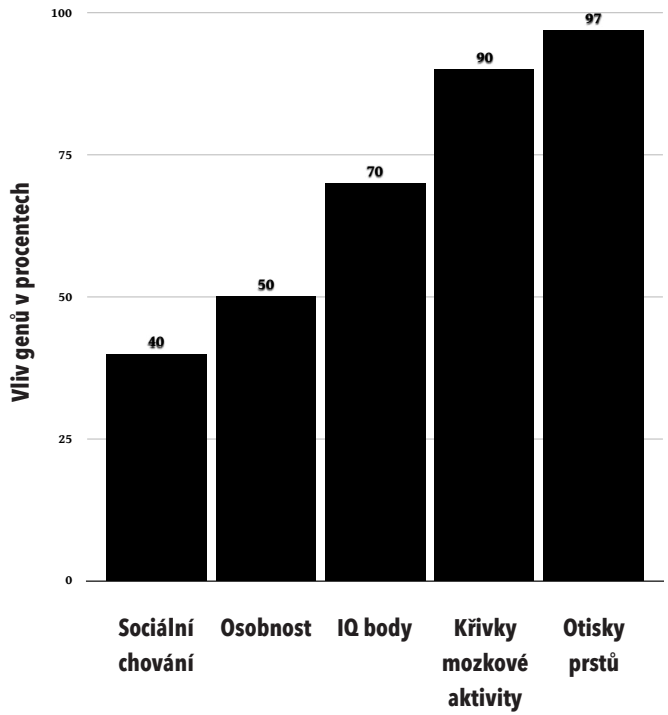

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. 45–47.

Jednovaječná dvojčata jsou si často natolik podobná, že je od sebe nerozeznají ani blízcí přátelé. Třebaže dvojčata z minnesotského projektu žila odděleně, mají mnoho stejných preferencí. Často mají stejné koníčky a mají ráda stejnou hudbu, jídlo a oblečení. Jejich chování a gesta jsou často stejná. Dvojčata si byla velmi podobná v tom, kdy uzavřela manželství (případně kdy se rozvedla) i v tom, jakou měla práci. Dokonce dávala podobná jména dětem a domácím mazlíčkům.

Jedna taková dvojice, „dvojčata Jimové", byla jako novorozenci adoptována dvěma různými rodinami z pracující třídy. Jejich život se ovšem vyznačoval řadou podobných jmen. Oba svým dětským zvířecím kamarádům říkali „Toy". Oba se oženili a rozvedli se ženou jménem Linda a opět se oženili se ženou jménem Betty. Jedno z dvojčat pojmenovalo svého syna James Allen, druhé James Alan.

Dalším párem rozdělených dvojčat byly nenapravitelně se smějící ženy. Každá o svých adoptivních rodičích říkala, že jsou rezervovaní a vážní. Každá říkala, že nikdy nepotkala nikoho, kdo by se rozesmál tak snadno jako ona – dokud nepotkala své dvojče!

Dědičnost rovněž ovlivňuje sexuální nutkání. Náš věk při první sexuální zkušenosti, jak často máme pohlavní styk a celkový počet našich sexuálních partnerů jsou z 50 % zapříčiněny dědičně. Stejně tak šance na to, že se rozvedeme. Několik studií zjistilo, že homosexualita a jiné sexuální orientace jsou asi z 50 % podmíněny geneticky.

Studie dvojčat ukazují, že dokonce i sociální chování má zčásti původ v genech. Jedna australská studie se 4000 dvojčat objevila, že geneticky ovlivněny jsou i ur-

čité politické názory, jako názor na trest smrti, potraty a imigraci. Ukázalo se, že i tendence ke kriminalitě je dědičná. Zhruba 50 % jednovaječných dvojčat s kriminální minulostí mělo dvojče rovněž s kriminální minulostí, zatímco u dvojvaječných dvojčat to bylo pouze zhruba 25 %.

Geny ovlivňují snahu pomáhat a agresivitu. Rozsáhlá studie na britských dvojčatech ukázala, že přání pomáhat či ubližovat jiným lidem je dědičné asi z 50 %. U mužů jsou bojovnost, nošení zbraně a potyčky s příslušníky policie z 50 % dědičné.

Ve svém článku v *Behavioral and Brain Sciences* z roku 1989 uvádím, že částečně geneticky je rovněž ovlivněno i to, koho si vezmeme a koho si vybereme za přátele. Srovnáme-li krevní skupiny přátel a manželů, zjistíme, že lidé si volí takové partnery, kteří jsou si navzájem geneticky podobní. Tendence vzájemné přitažlivosti podobných lidí je zakořeněna v genech.

Adopční studie

Dobré ověření výsledků studií dvojčat přichází z adopčních studií. Dánská studie (časopis *Science* z roku 1984) prozkoumala 14 427 dětí, které byly v útlém dětství odloučeny od biologických rodičů. U chlapců byla větší pravděpodobnost, že budou mít kriminální záznam, když i jejich biologičtí rodiče měli kriminální záznam, než když měli kriminální záznam jejich adoptivní rodiče. 20 % bratrů a 13 % polovičních bratrů mělo stejné kriminální záznamy, i když je vychovaly různé rodiny. A jen v 9 % případů chlapci, kteří nebyli navzájem biologicky příbuzní a které vychovala jedna rodina, měli oba kriminální záznam.

Projekt coloradských adopcí zjistil, že vliv genů roste s tím, jak stárneme. Mezi věkem 3–16 let děti vyrůstaly do podoby svých biologických rodičů co do výšky, váhy a IQ. Ve věku 16 let tyto děti vůbec nepřipomínaly osoby, které se o ně staraly. V útlém dětství je dědičnost výšky, váhy a IQ kolem 30 %. V pubertě je to kolem 50 % a v dospělosti kolem 80 %. Tedy jak děti stárnou, prostředí jejich domova na ně má menší dopad a geny mají dopad větší, přesně naopak, než jak předpokládá kulturní teorie.

Rasa a dědivost

Může nám dědivost říci něco o rozdílech *mezi* rasami? Ano, a hodně! Studie ukazují, že je-li dědivost nějaké vlastnosti vysoká u bělochů, je rovněž vysoká u orientálců i černochů. Je-li naopak nízká u bělochů, je rovněž nízká u orientálců i černochů. Například dědivost IQ je kolem 50 % u černochů, orientálců i dalších skupin. Tudíž genetický základ inteligence existuje u všech tří ras.

Jedna studie využila armádní ASVAB testy, které podstupuje mnoho mužů a žen mířících do americké armády. Zjistila, že u všech tří ras byly mezi dvojčaty stejné podobnosti ve výsledcích. Genetický vliv na IQ je tedy u orientálců, bělochů i černochů zhruba stejný. Neexistuje žádný zvláštní faktor jako odkaz otroctví nebo bělošský rasismus, který by u jedné rasy vytvořil větší vliv kultury než u ostatních.

Mezirasové adopční studie

Nejlepší doklad genetického základu rasových rozdílů v IQ podávají studie mezirasových adopcí dětí orientálců, černochů a dětí smíšené rasy. Všechny tyto děti v raném mládí adoptovali běloušští rodiče a vyrůstaly v středostavovských bělošských domácnostech.

Jednou z dobře známých mezirasových adopčních studií je minnesotský projekt Sandry Scarrové. Adoptované děti byly buď bělošská, černošská nebo smíšená (bělošsko-černošská) nemluvňata. Tyto děti podstoupily IQ testy ve věku 7 let a pak znovu v 17 letech.

V prvotních zprávách se autoři domnívali, že svou studií prokázali, že dobrý domov dokáže zvýšit IQ černošských dětí. Ve věku 7 let měly IQ 97, hodně nad černošským průměrem 85 a téměř stejné jako bělošský průměr 100. Nicméně když tyto děti znovu otestovali ve věku 17 let, výsledky říkaly něco docela jiného (informovali o tom v časopise *Intelligence* z roku 1992).

Ve věku 7 let měly černošské, smíšené i bílé děti vyšší hodnoty IQ, než jaký je průměr jejich skupin. Všem dětem pomohlo, že vyrůstaly v dobrých domácnostech. I tak bylo rasové schéma takové, jaké předpovídá genetická, nikoli kulturní teorie. Černošské děti vychované v dobrých domácnostech měly průměrné IQ 97, ovšem děti smíšené rasy měly průměr 109 a bělošské 112.

Důkazy pro genetickou teorii sílily s tím, jak děti stárly. Do věku 17 let se IQ adoptovaných dětí přiblížilo průměru očekávanému u jejich rasy. V 17 letech měly bělošské děti IQ kolem 106, smíšení osvojenci kolem 99 a osvojení černoši kolem 89. IQ body nejsou v této studii

jediným důkazem. Školní známky, pořadí ve třídě a testy předpokladů ukazují naprosto stejné schéma.

Když Sandra Scarrová získala výsledky své následné studie ve věku 17 let, změnila názor na příčinu, proč se běloši a černoši liší. Napsala, že „tito osvojenci s dvěma afroamerickými biologickými rodiči mají IQ, které není podstatně vyšší než IQ černošské mládeže vychovávané v černošských rodinách". Vyrůstání v bělošských středostavovských domácnostech mělo jen malý nebo vůbec žádný trvalý vliv na nárůst IQ černošských dětí.

Někteří psychologové s ní nesouhlasili. Prohlašovali, že to, co vysvětluje výsledné schéma, byl „efekt očekávaného", nikoli geny. Argumentovali tím, že s černošskými a bělošskými dětmi se nenakládalo stejně. I když se rodiče o své děti starali dobře, školy, spolužáci a společnost jako celek je diskriminovali a to poškodilo jejich IQ. Protože jsme od černých dětí *očekávali*, že si povedou ve škole zle, dostály našim nízkým očekáváním.

Existuje nějaký způsob, jak rozhodnout mezi genetickou teorií a teorií očekávaného? Existuje. Zvláštní analýza studie Scarrové porovnala rodiče, kteří věřili, že adoptovali černošské dítě, zatímco ve skutečnosti adoptovali dítě smíšené rasy (černošsko-bělošské). Průměrné IQ těchto smíšených dětí bylo zhruba stejné jako u jiných dětí smíšené rasy a bylo vyšší než IQ adoptovaných černochů. Platilo to dokonce i když si rodiče, kteří adoptovali takovéto dítě smíšené rasy, mysleli, že jejich děti mají opravdu dva černošské rodiče.

Graf 7 shrnuje výsledky dětí orientálců, které byly adoptovány do bělošských středostavovských domácností. Korejské a vietnamské novorozence, z nichž mnozí byli špatně živeni, adoptovaly bělošské rodiny

z Ameriky a Belgie. Když vyrostli, excelovali ve škole. IQ těchto adoptovaných orientálců bylo o 10 či více bodů vyšší než národní průměr země, v níž vyrůstali. Mezirasové adopce nezvyšují nebo nesnižují IQ. Trojčlenné schéma rasových rozdílů v IQ zůstává platné.

Minnesotská mezirasová adopční studie rovněž ukázala, že existují rozdíly v osobnosti. Sedmnáctiletí černoši byli aktivnější a více rušili než stejně staří běloši. Korejské děti, které vyrostly v amerických bělošských rodinách, byly pokojnější a méně aktivní než děti bělochů.

Graf 7: *IQ adoptovaných dětí různých ras poté, co byly adoptovány do bělošských středostavovských domácností. (Průměr výsledků měření v 7 a 17 letech.)*

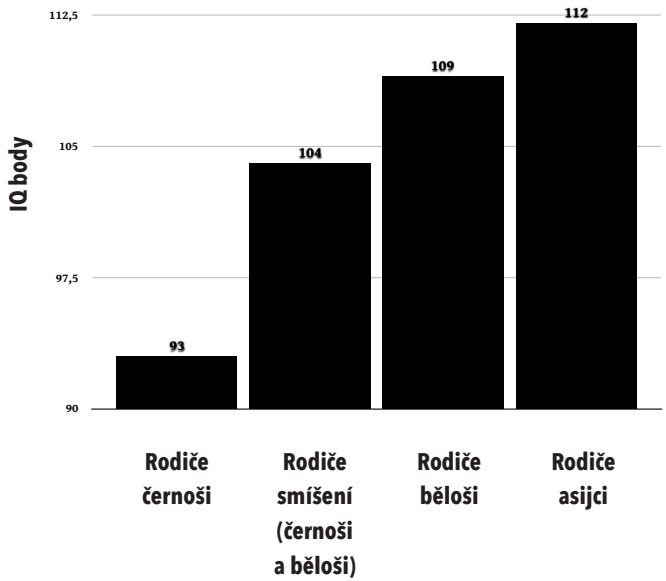

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování,* str. 187–194.

Dědivost předpovídá rasové rozdíly

Existují i jiné způsoby, jak testovat vliv genů a prostředí na rasové rozdíly v IQ. Některé testované položky mají vyšší dědivost, to znamená, že více než jiné položky jsou výsledkem dědičnosti. Způsobují-li geny rozdíly v IQ mezi bělochy a černochy, měli by se černoši a běloši odlišovat v takových položkách s vysokou dědivostí. Kniha Arthura Jensena z roku 1998 *The g Factor* ukazuje, že rasové rozdíly jsou opravdu vyšší v testech s vyšší dědivostí, což platí dokonce i pro batolata.

Inbrední deprese nám poskytuje ještě další způsob jak testovat, zda geny vysvětlují černošsko-bělošské rozdíly. Dochází k ní, když se kombinují škodlivé recesivní geny, a nastává tak snížení výšky, zhoršení zdravotního stavu a IQ. K inbrední depresi dochází pravděpodobněji v případech, kdy se dítě narodí blízce příbuzným (jako jsou bratranci a sestřenice). Většina IQ testů se skládá z několika dílčích testů, jako je hodnocení slovní zásoby, paměti a logického uvažování.

Děti z manželství bratranců a sestřenic mají nižší IQ než ostatní děti a v jejich výsledcích je větší propad v některých dílčích IQ testech než v jiných. Čím více ovlivňuje některý dílčí test inbrední deprese, tím spíše víme, že výsledek je ovlivňován geny. Tedy genetická teorie předpokládá, že testy ukazující největší inbrední depresi budou rovněž ukazovat největší rozdíly mezi černochy a bělochy.

Ve studii publikované v časopise *Intelligence* roku 1989 jsem se podíval na míru inbrední deprese ve výsledcích 11 dílčích testů jednoho dobře známého IQ testu na rodinách sezdaných bratranců a sestřenic v Ja-

ponsku. Poté jsem porovnával dílčí testy, které ukázaly nejvíce inbrední deprese, a dílčí testy, které ukázaly největší rozdíly mezi černochy a bělochy ve Spojených státech. Ty dílčí testy, které ukázaly největší míru inbrední deprese, rovněž ukázaly největší rozdíly mezi černochy a bělochy. Jelikož údaje o inbrední depresi pocházejí ze studie sezdaných bratranců a sestřenic v Japonsku, nemohou kulturní rozdíly mezi černochy a bělochy ve Spojených státech vysvětlovat, proč by pro černochy byly některé dílčí testy těžší než ostatní.

Regrese k průměru

Regrese k průměru poskytuje ještě další způsob jak testovat, zda jsou rasové rozdíly genetické. Děti velmi vysokých rodičů jsou vyšší než průměr. Jsou ovšem menší než jejich rodiče a blíže průměru své rasy. Obdobně jsou děti velmi malých rodičů menší než průměr, ale vyšší než jejich rodiče. Toto se nazývá zákon regrese k průměru. Platí nejen pro výšku, ale i pro IQ. Většina fyzických a psychologických vlastností vykazuje nějaký účinek regrese.

Regrese k průměru nastává, když velmi vysocí lidé (nebo lidé s vysokým IQ) zplodí dítě, protože svým potomkům předají ne všechny, ale jen některé výjimečné geny. Totéž se děje s velmi malými lidmi (či s lidmi s velmi nízkým IQ). Je to jako hodit dvěma kostkami a mít dvakrát šestku nebo dvakrát jedničku. Je velká šance, že při dalším hodu už nepadnou tak vysoké (či nízké) hodnoty.

V tom spočívá důvod, proč je regrese pro naše pozorování důležitá. Jelikož běloši a černoši pocházejí

z odlišných ras, mají mnoho odlišných genů. Zákon regrese předpovídá, že hodnoty každého znaku se vrátí k průměru vlastní rasy. Zákon regrese tak očekává, že ve Spojených státech prodělají černošské děti rodičů s IQ 115 regresi k černošskému průměru 85, zatímco děti bělochů s IQ 115 prodělají regresi pouze k bělošskému průměru 100.

Tento zákon platí rovněž na druhé straně škály. Černošské děti rodičů s IQ 70 se posunou nahoru, blíže černošskému průměrnému IQ 85, ovšem bělošské děti rodičů s IQ 70 se posunou dále k bělošskému průměru 100. Když si tyto předpovědi regrese k průměru od rodičů k dítěti ověříme, ukazují se jako pravdivé.

Zákon regrese funguje rovněž u bratrů a sester. Černošské i bělošské děti s IQ 120 mají sourozence, kteří vykazují různou míru regrese. Černošští sourozenci prodělávají regresi k IQ 85, zatímco bělošští sourozenci prodělávají regresi pouze k IQ 100. Na spodním konci škály se děje pravý opak. Černošské i bělošské děti s IQ 70 mají sourozence, kteří prodělávají různou regresi. Černošští sourozenci prodělávají regresi k průměru IQ 85, zatímco bělošští sourozenci se posouvají k IQ 100.

Regrese k průměru vysvětluje další zajímavé zjištění. Černošské děti narozené bohatým rodičům mají IQ o dva až čtyři body nižší než bělošské děti narozené chudým rodičům. Černošští rodiče s vysokým IQ nebyli schopni svou výhodu v IQ předat dětem, třebaže jim poskytli dobrou výživu, dobrou zdravotní péči i dobré školy. Vše dokáže vysvětlit pouze kombinace geny plus prostředí.

Závěr

Geny hrají velkou roli v IQ, osobnosti, postojích i jiných složkách chování. Platí to pro orientálce, bělochy i černochy. Mezirasové adopční studie (když novorozence jedné rasy adoptují a vychovají rodiče jiné rasy), studie regrese k průměru (které srovnávají rodiče a sourozence v rozdílných rasových skupinách) a studie inbrední deprese (které studují děti blízce příbuzných rodičů) poskytují důkazy, že geny způsobují rozdíly ras v IQ a osobnosti. Žádná čistě kulturní teorie nedovede tyto výsledky vysvětlit, zato genetická teorie je nejen vysvětluje, ale i *předvídá*.

6. TEORIE O ŽIVOTNÍCH STRATEGIÍCH

r/K teorie životní strategie vysvětluje celosvětové trojčlenné schéma rasových rozdílů. R-strategie znamená velkou sexuální aktivitu a mnoho potomků. K-strategie znamená méně potomků, ovšem s větší péčí otce a matky o ně. Lidé jsou K-stratégy nejvíce ze všech existujících druhů. Mezi lidmi sledují K-strategii nejvíce orientálci, černoši nejvíce sledují r-strategii a běloši spadají doprostřed.

Předchozí kapitoly ukázaly, že existují podstatné rasové rozdíly ve velikosti mozku, v hladinách hormonů, dokonce i ve vývoji kostí a zubů, stejně jako v sexuálním chování, agresivitě a kriminalitě. Toto trojčlenné schéma rasových rozdílů – orientálci na jedné straně, černoši na druhé, běloši uprostřed – platí po celém světě. Pohled do historie ukazuje, že rasové rozdíly, které vidíme dnes, existovaly i v minulosti.

Proč se rasy liší? Samozřejmě, důležitými faktory jsou chudoba, strava a kulturní činitelé. Důležité jsou však také geny. Kulturní teorie sama o sobě nemůže všechna tato zjištění vysvětlit.

Teorie *r/K* životní strategie

Biolog z Harvardovy univerzity E. O. Wilson byl první, kdo použil termín teorie *r/K* životní strategie. Používal ji, aby vysvětlil pohyb [tj. změny, jde o biologický termín; pozn. překl.] populací rostlin a zvířat. Já ji používám pro lidské rasy.

Životní strategie je geneticky daná skupina vlastností, které se společně vyvinuly tak, aby dostály životním zkouškám – přežít, vyrůst a rozmnožit se. Pro naše potřeby představuje termín *r* ve Wilsonově formuli přirozenou míru reprodukce (počet potomků). Symbol *K* představuje množství péče, kterou rodiče vydávají na zajištění přežití svých potomků. Rostliny i zvířata mají rozdílné životní strategie. Některé jsou více *r* a jiné zase relativně více *K*.

r a *K* stratégové se liší v počtu vajíček. *r*-stratégové jsou jako střelci z kulometu. Vystřelí tolikrát, že se alespoň jednou musí trefit do terče. *r*-stratégové produkují mnoho vajíček a spermií a páří se a rodí často. *K*-stratégové jsou na druhou stranu jako odstřelovači. Vkládají čas a úsilí do několika málo přesně mířených výstřelů. *K*-stratégové věnují potomkům mnoho péče. Společně se starají o jídlo a úkryt, pomáhají svému příbuzenstvu, mají složité sociální systémy. A proto *K*-stratégové potřebují složitý nervový systém a větší mozek, zato však vytvářejí méně vajíček a spermií.

Tento základní evoluční zákon spojuje reprodukční strategii s inteligencí a vývojem mozku. Čím je mozek zvířete jednodušší, tím větší je jeho reprodukční výkon. Čím je mozek zvířete větší, tím déle trvá, než dosáhne pohlavní dospělosti, a má méně potomků (viz graf 8).

Například ústřice mají nervový systém natolik jednoduchý, že postrádá opravdový mozek. Aby si to vynahradily, produkují 500 milionů vajíček ročně. Oproti nim mají šimpanzi velké mozky, ale rodí jedno mládě zhruba každé čtyři roky.

U různých druhů rostlin a zvířat nacházíme pevný poměr mezi těmito dvěma proměnnými – inteligencí a rychlostí reprodukce. Počet potomků, prodleva mezi porody, množství rodičovské péče, novorozenecká úmrtnost, rychlost dospívání, délka života, dokonce i sociální organizace, altruismus a velikost mozku, to všechno do sebe zapadá jako díly jedné skládačky. Celá skládačka pak tvoří obrázek, který biologové nazývají *r/K* životní strategie.

Graf 8: *r/K škála reprodukční strategie – poměr počtu vajíček oproti rodičovské péči.*

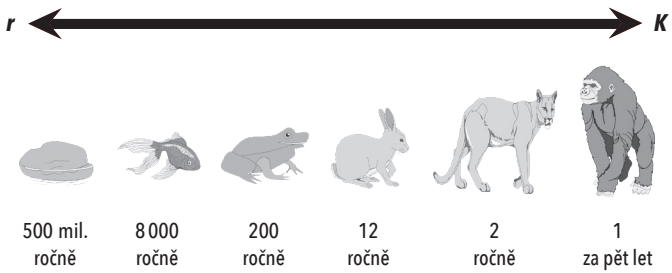

Ústřice představují nejlepší příklad *r* strategie. Vytvářejí 500 milionů oplodněných vajíček každý rok a neposkytují žádnou rodičovskou péči. Velké opice jsou nejlepším příkladem *K* strategie. Rodí jednoho potomka každých pět nebo šest let a poskytují mu soustavnou rodičovskou péči.

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. 202.

r-životní strategie zahrnuje vyšší míru reprodukce, zatímco *K*-životní strategie si žádá více rodičovské péče a využívání mentálních schopností. Jelikož větší mozky vyžadují více času k výstavbě, všechny fáze vývoje jsou zpomalené. Doba březosti některých primátů s malými mozky (jako lemuři a kočkodani) je 18 týdnů. Ovšem u primátů s většími mozky (jako šimpanzi a gorily) je to 33 týdnů. Některé opice poprvé zabřeznou ve věku devíti *měsíců*. Gorily, které mají větší mozky a jsou inteligentnější, jsou poprvé březí v deseti letech.

Kočkodani se rodí s velikostí mozku velmi se blížící 100 % velikosti mozku dospělého jedince, zatímco šimpanzi a gorily se rodí s asi 60 % dospělé velikosti mozku. Lidské děti se rodí s mozkem, který má necelých 30 % dospělé velikosti. V prvních měsících života jsou kočkodani lepší než vyšší primáti ve většině senzomotorických testů. A novorozenci vyšších primátů jsou zase v tomto lepší než novorození lidé. Vztah *r/K* platí pro různé druhy a rovněž pro lidi.

Graf 8 ukazuje, kam na škále *r/K* spadají různá zvířata. Samozřejmě, různé druhy jsou *r* nebo *K* pouze relativně. Králíci jsou v porovnání s rybami *K*-stratégové. Jsou ovšem *r*-stratégové v porovnání s primáty (kočkodani, vyšší primáti a lidé, kteří jsou nejlepšími *K*-stratégy mezi savci). Lidé mohou být nejvíce *K* druhem ze všech. A někteří lidé jsou lepšími *K*-stratégy než ostatní.

Tabulka 2 zobrazuje seznam znaků, které jsou typické pro *r* a *K* reprodukční strategie. Každý druh a každá rasa má jistou životní strategii, kterou můžeme popsat z hlediska *r/K*. Pozice každého druhu (nebo rasy) na *r/K* škále ukazuje, jaká strategie dávala jeho předkům největší šanci na přežití v jejich prostředí.

Tabulka 2: *Vybrané rozdíly v životní strategii r-stratégů a K-stratégů.*

***r*-stratégové**	***K*-stratégové**
Rodičovství	
Mnoho mláďat ve vrhu	Málo mláďat ve vrhu
Kratší prodlevy mezi porody	Větší prodlevy mezi porody
Mnoho potomků	Málo potomků
Vysoká novorozenecká úmrtnost	Nízká novorozenecká úmrtnost
Málo rodičovské péče	Mnoho rodičovské péče
Jedinci	
Rychlé dospívání	Pomalé dospívání
Dřívější pohlavní reprodukce	Pozdější pohlavní reprodukce
Krátká délka života	Dlouhá délka života
Vysoká snaha o reprodukci	Nízká snaha o reprodukci
Nespořivé vynakládání energie	Účelné vynakládání energie
Menší mozky	Větší mozky
Populace	
Oportunistické využívání zdrojů	Soustavné využívání zdrojů
Rozptylující kolonizování	Stabilní usedlost
Proměnlivá velikost populace	Ustálená velikost populace
Nízká konkurenceschopnost	Vysoká konkurenceschopnost
Sociální systém	
Nízká sociální organizovanost	Vysoká sociální organizovanost
Nízká míra altruismu	Vysoká míra altruismu

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování*, str. 203.

Graf 9: *Prodlužující se doba gestace, délka života a životní fáze u primátů.*

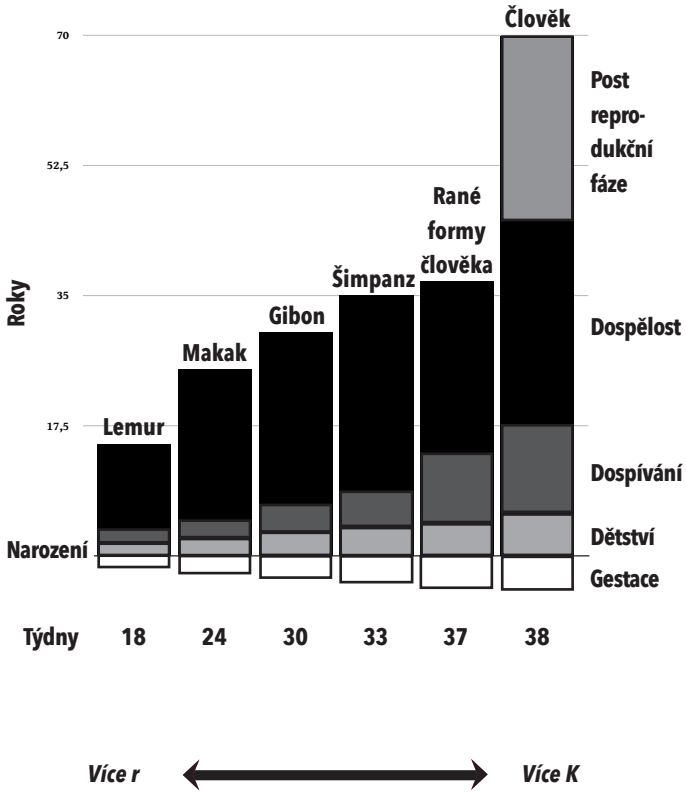

Každý krok na *r-K* škále znamená vkládání více energie do péče o děti a nižší úmrtnost potomků.

Zdroj: nezkrácené vydání *Lidské rasy, evoluce a chování,* str. 205.

Graf 9 ukazuje životní etapy a doby březosti (od početí k narození) pro šest různých primátů. Vykazují škálu narůstajícího *K*, od lemura přes makaka, gibbona, šimpanze, první lidi až k modernímu člověku. Každý krok na této škále znamená, že druh vkládá více času a energie do starosti o svá mláďata a zajišťuje jim tak přežití. Každý krok rovněž znamená, že nemají tolik potomků. V grafu 9 si povšimněte rozdílných délek každé z fází u různých živočišných druhů. Pouze lidé mají postreprodukční fázi (tj. po menopauze.)

Rozdíly v *r/K* strategiích, které existují dokonce i u primátů, jsou důležité. V rámci primátů je lemuří samice *r*-stratégem. Svého prvního potomka má v devíti měsících a její předpokládaná délka života je pouhých 15 let. Gorilí samice je *K*-stratégem. Poprvé je březí kolem 10 let a dá se očekávat, že se dožije 40 let. Lemur může dospět, mít spoustu mláďat a zemřít dříve, než má vůbec gorila své první mládě.

Rasové rozdíly a *r/K* strategie

Jak zapadají naše tři rasy do *r/K* škály? Podívejte se zpět na schéma rasových rozdílů v tabulce 1 (strana 21). Porovnejte je s *r/K* znaky v tabulce 2 (strana 79). Orientálci jsou nejvíce *K*, černoši nejvíce *r* a běloši spadají doprostřed. Více *r* znamená:

- kratší doba těhotenství;
- dřívější fyzické dospívání (ovládnutí svalů, kosterní a dentální vývoj);
- menší mozky;

- dřívější puberta (věk první menstruace, prvního pohlavního styku, prvního těhotenství);
- vyvinutější primární pohlavní znaky (velikost penisu, vagina, varlata, vaječníky);
- vyvinutější sekundární pohlavní znaky (hlas, muskulatura, hýždě, prsa);
- více biologická než sociální kontrola chování (délka menstruačního cyklu, periodicita sexuální reakce, předvídatelnost životní strategie od počátku puberty);
- vyšší hladiny pohlavních hormonů (testosteron, gonadotropin, folikuly stimulující hormon);
- vyšší míra osobitosti (menší dodržování zákonů);
- benevolentnější přístup k sexu;
- vyšší frekvence pohlavního styku (předmanželského, manželského, mimomanželského);
- méně pevné partnerské svazky;
- více sourozenců;
- větší počty zanedbaných a opuštěných dětí;
- častější nemoci;
- kratší předpokládaná délka života.

Testosteron – hlavní přepínač?

Testosteron může být hlavním přepínačem, který určuje pozici rasy na *r/K* škále. Víme, že tento mužský pohlavní hormon ovlivňuje sebekoncepci, temperament, sexualitu, agresivitu a altruismus. Řídí vývoj svalů a prohlubování hlasu. Může rovněž přispívat k agresivitě a problematickému chování. Jedna studie provedená se 4 000 válečnými veterány zjistila, že vysoká hladina testosteronu předpovídá vyšší kriminalitu, zneužívání

drog a alkoholu, kázeňské přestupky v armádě a mnoho sexuálních partnerů.

Nyní tedy můžeme vidět, jak mohou rozdílné hladiny testosteronu mezi třemi rasami vysvětlit *r/K* rozdíly v jejich chování. S vysokou hladinou testosteronu budou černoši pravděpodobněji vkládat čas a energii do plození potomstva. Na druhou stranu Asijci a běloši s nižšími hladinami testosteronu vkládají čas a energii do starosti o několik málo potomků a do dlouhodobých plánů. Ale jak se to mohlo stát? A proč? Abychom našli odpověď, musíme se přesunout k lidským počátkům a k teorii „africké kolébky" evoluce lidských ras.

Závěr

Teorie *r/K* životní strategie, základní princip moderní evoluční biologie, vysvětluje trojčlenné schéma rozdílů ve velikosti mozku, IQ a chování, které jsme popsali dříve. Každý rostlinný nebo živočišný druh lze umístit na *r/K* škálu. Konec *r* této škály znamená mít více potomků, dospívat dříve, mít menší mozek a poskytovat méně rodičovské péče. Druhý konec *K* této škály znamená mít méně potomků, dospívat později, mít větší mozek a poskytovat více rodičovské péče. Lidé jsou nejvíce *K* ze všech existujících druhů. Mezi lidmi jsou orientálci nejvíce *K*, černoši nejvíce *r* a běloši spadají doprostřed.

7. Africká kolébka

Nejaktuálnější teorie o počátcích lidstva – africká kolébka – poskytuje poslední dílek skládačky. Vysvětluje, proč r/K teorie objasňuje rasové rozdíly v tělesné stavbě, mozcích a chování. Jak se rasy stěhovaly z Afriky, vyvíjelo se jejich chování od typu r k typu K. S vystěhováním z Afriky souvisí zvětšení mozku a zvýšení IQ, zároveň však dochází ke snížení reprodukce, agresivity a sexuální aktivity.

Charles Darwin na základě své evoluční teorie zastával názor, že Afrika je „kolébkou lidstva". Neměl z Afriky žádné fosilie, které by jeho teorii podpořily, ale názor na africký původ lidstva odvodil z pozorování šimpanzů a goril. Jsou-li afričtí lidoopi našimi nejbližšími žijícími příbuznými, dávalo by smysl, že se lidé poprvé vyvinuli na kontinentu, kde všechny tyto tři druhy žily.

Genetické, fosilní a archeologické důkazy od té doby potvrdily, že Darwin měl pravdu. Vývojová linie člověka začala fosilně doloženým africkým druhem *Australopithecus*. Pozdější předkové lidí, *Homo erectus* a *Homo sapiens*, se rovněž objevili nejdříve v Africe.

Lidé *Homo sapiens* byli plnohodnotnými lidmi. Žili v Africe před méně než 200 000 lety. Před zhruba 100 000 lety se přesunuli nejprve na Blízký východ a pak

se rozšířili po světě. Setkali se se skupinami neandrtálců a s lidmi *Homo erectus*, které nahradili bojem či soupeřením o jídlo.

Když moderní lidé opustili Afriku, začaly se u nich kvůli adaptaci na nové oblasti a podnebí vyvíjet vlastnosti jednotlivých ras, jak je můžeme pozorovat dnes. První rozdělení lidské linie se událo před asi 100 000 lety mezi skupinami, které zůstaly v Africe (předkové moderních černochů), a těmi, kteří Afriku opustili. Později, zhruba před 40 000 lety, se skupina odešedších z Afriky opět rozdělila, a to na předky dnešních bělochů a orientálců.

Tato historie prvního stěhování z Afriky do Evropy a později do východní Asie vysvětluje, proč běloši ohledně proměnných složek v životní strategii spadají doprostřed mezi orientálce a černochy. Rozdělení na Afričany a Neafričany se událo jako první, téměř dvakrát dříve než rozdělení na orientálce a bělochy.

Teorie africké kolébky vysvětluje, proč do sebe znaky *r/K* životní strategie a rasové rozdíly tak dobře zapadají. V Africe je těžké přežít. Jsou tam nevyzpytatelná období sucha a rychle se šířící smrtelné nemoci. Více Afričanů než Asijců nebo Evropanů umírá v mládí – nezřídka na tropické nemoci. V těchto podmínkách představuje rodičovská péče méně jistý způsob jak dětem zajistit přežití. Lepší strategií je prostě mít víc dětí. To naklání jejich životní strategii blíže *r*-konci *r/K* škály. Více *r*-strategie znamená nejen víc potomků a méně rodičovské péče. Rovněž to znamená, že se předává méně kultury z rodičů na děti, což vede ke snižování intelektuálních požadavků nutných pro fungování uvnitř kultury. Tento proces pokračuje od jedné generace ke druhé.

Oproti tomu lidé, kteří přišli do Evropy, čelili docela jiným problémům – sbírat a uchovávat jídlo, zajistit si útočiště, vyrobit oblečení a vychovávat děti během dlouhých zimních období. Takovéto úkoly byly intelektuálně náročnější. Vyžadovaly větší mozky a pomalejší tempo růstu. Umožnily to nižší hladiny pohlavních hormonů, což se projevilo v menší sexuální potenci a agresivitě a ve stabilnějších rodinách a dlouhověkosti. Opustit tropy a přesunout se na severní kontinenty znamenalo opustit *r*-strategii a přesunout se ke *K*-strategii – a ke všemu, co k ní patří.

Důkazy

Jak můžeme vědět, že teorie africké kolébky je pravdivá? Abychom zodpověděli tuto otázku, musíme se podívat na důkazy z oboru genetiky, paleontologie a archeologie.

Kniha *The History and Geography of Human Genes* (1994) Luigiho Cavalli-Sforzy a jeho kolegů se zaměřila na tisíce genetických srovnání DNA různých ras. Genetikové vyčíslují množství genetických mutací v každé skupině, aby tak změřili, které skupiny jsou navzájem nejvíce příbuzné a kdy se oddělily od ostatních. Tyto DNA výzkumy podporují teorii africké kolébky v tom, že k rozdělení na africkou skupinu a ostatní proběhlo jako první.

Fosilie prehistorických lidí nám říkají, že první krůčky naší evoluce se odehrály v Africe. Lidé *Homo sapiens* žili v Africe v období před 200 000 až 100 000 lety, ale na Blízký východ se dostali teprve před zhruba 100 000 lety. Dřívější hominidé, jako neandrtálci, se od moderních

lidí velice lišili. Jejich tváře byly protažené dopředu a měli větší přední zuby, než má kterýkoliv dnešní Evropan, Afričan či východní Asijec. Neandrtálci měli hutnější kosti, silnější lebky a výraznější nadočnicové oblouky než kterýkoliv moderní člověk. Srovnáme-li to, dnešní lidé jsou si všichni navzájem podobní, navzdory našim rasovým rozdílům.

Archeologie nám říká totéž. Primitivní kultura nejstarší doby kamenné (odborně nazývaná starý paleolit), jejímž nositelem byl *Homo erectus*, existovala o více než milion let dříve, než se objevili první lidé *Homo sapiens*. Prvními nástroji nejstarší doby kamenné byly pěstní klíny, sekáče a štípače, všechny s velmi podobným tvarem. Ovšem neandrtálci střední doby kamenné (střední paleolit) měli pokročilejší kamenné nástroje a používali také kostěné nástroje.

Když se před 100 000 lety na scéně poprvé objevili moderní lidé, začaly se věci podstatným způsobem měnit. Nástroje mladší doby kamenné (mladý paleolit) byly již vysoce specializované. Byly to tenké čepelky odštípnuté z kamenných jader, které sloužily jako nože, hroty oštěpů, drásadla a škrabadla. Poprvé se objevily standardizované nástroje z kostí a parohů, včetně jehel na šití oděvů. Nástroje mladší doby kamenné zahrnovaly nástroje vyrobené z několika částí, které byly svázány anebo slepeny dohromady. Hroty oštěpů zasazovali do ratiště a sekery do topůrek. Provazy se používaly k výrobě sítí na chytání lišek, králíků a jiné drobné zvěře. Pokročilé zbraně, jako ostnaté harpuny, šipky, vrhače oštěpů a luky a šípy, lidem mladší doby kamenné dávaly schopnost zabíjet zvířata z bezpečné vzdálenosti.

Rovněž v severní Asii před zhruba 40 000 lety bylo pro přežití třeba teplé oblečení. Archeologové našli jehly, na jeskynních malbách kožešinové kabátce a v hrobech ozdoby tvořící obrysy košilí a kalhot. Víme, že nosili teplé kožešiny. Nálezy koster lišek a vlků, kterým chybí pracky, nám říkají, že tato zvířata stahovali z kůží, aby si vyrobili kožešinové oděvy. Domy si zahlubovali do země, aby je tak izolovali. Takovéto velké příbytky byly ohraničeny kůlovými jámami a jejich stěny tvořily mamutí kosti. Ke svícení během dlouhých arktických nocí používali ohniště a kamenné lampy.

Geografie a rasy

Afrika má teplejší podnebí než severní kontinenty, ale představuje méně stabilní prostředí. Období sucha, dešťů a nemoci zapříčiněné viry, bakteriemi a parazity způsobují velkou úmrtnost, a to dokonce i dnes. Bez moderní lékařské péče je jedinou zárukou pro přežití mnoho potomků (*r*-strategie). Ve stabilnějším prostředí Evropy a Asie je zárukou přežití méně potomků, zato však pečlivá starost o ně (*K*-strategie).

Přírodní prostředí Eurasie mezi rasami vytvořilo fyzické rozdíly. Oblačnost severní Evropy znamená méně slunečního svitu. To snižuje přísun vitaminu D, takže byla potřeba světlejší kůže a vlasy, aby přes ně mohlo proniknout více slunečního světla. Výsledkem bylo, že Evropané se světlejší kůží a vlasy byli zdravější. Měli větší šanci, že budou mít děti, které přežijí a rozmnoží se.

Ve východní Asii je ještě větší zima než v severní Evropě, ale mají tam méně oblačnosti a více slunečního svitu. Silnější vrstva tuku jim pomohla izolovat se

proti chladu. U mnohých orientálců to zapříčinilo „žlutou“ barvu pleti, protože tuk snižuje viditelnost rudých vlásečnic pod kůží. V Africe mezitím způsobil melanin černou barvu kůže, aby tak chránil před spalujícími slunečními paprsky.

Rozdíly v klimatu rovněž ovlivnily mentální schopnosti. V Africe bylo jídlo a teplo dostupné po celý rok. Populace migrující na sever musely být vynalézavější, pokud chtěly v chladných zimách přežít. Musely objevit nové zdroje potravy a způsoby, jak ji uchovat. Musely vytvořit oblečení a přístřešky, aby se chránily před živly. Bez toho by tito lidé zemřeli. Oba rodiče museli potomkům poskytnout více péče, aby zajistili jejich přežití v nepříznivějším podnebí.

V Eurasii museli běloši a orientálci v chladnějším podnebí nalézt potravu a udržet se v teple. V tropech je hojnost rostlinné potravy po celý rok. V Evropě a Asii jde pouze o sezonní záležitost, nelze ji najít během mnoha zimních a jarních měsíců.

Předkové dnešních bělochů a orientálců vyráběli složité nástroje a zbraně k rybaření a lovu zvěře, aby přežili dlouhé období zimy. Vyráběli si oštěpy, aby mohli zabít velkou zvěř z velké dálky, a nože, aby ji rozřezali a stáhli z kůže. Kvůli teplu si připravovali ohniště, vyráběli oděvy a budovali přístřešky. Kostěnými jehlami sešívali zvířecí kůže a přístřešky si stavěli z velkých kostí a kůží.

Výroba zvláštních nástrojů, ohniště, oblékání a přístřešky vyžadovaly vyšší inteligenci. Přesunout se z „africké kolébky“ znamenalo přesunout se ke *K*-typu životní strategie. To znamenalo vyšší IQ, větší mozky, pomalejší růst a nižší hladiny hormonů. Rovněž to zna-

menalo menší míru sexuality, agresivity a impulzivního chování. Bylo zapotřebí stabilnějších rodin, pokročilého plánování, sebekontroly, dodržování pravidel a dlouhověkosti.

Závěr

Fosilní pozůstatky, archeologie a genetické DNA studie dnes žijících ras podporují intuitivní názor Charlese Darwina, že jsme se vyvinuli v Africe. Lidé se následně šířili na Přední východ, do Evropy, Asie, Austrálie a pak do obou Amerik. Když opustili Afriku, změnila se jejich těla, mozky i chování. Aby se v Evropě a severní Asii vypořádali s chladnějšími zimami a omezenějšími zdroji potravy, rasy orientálců a bělochů přešly od *r*-strategie ke *K*-strategii. To znamenalo více rodičovské péče a sociálního organizování, což si vyžádalo větší mozky a vyšší IQ.

8. Otázky a odpovědi

Tato poslední kapitola představuje výčet nejpodstatnějších otázek, které jsem ohledně své r/K teorie obdržel, spolu s mými odpověďmi na ně. Rovněž obsahuje odkazy k předchozím kapitolám, které každé z témat probírají podrobněji. Také zde představuji své závěrečné myšlenky knihy Lidské rasy, evoluce a chování *a o příběhu tohoto zkráceného vydání.*

Možná si kladete otázku: „Proč jsou informace o lidských rasách v této knize tak odlišné od toho, co jsem viděl v časopisech, odborné literatuře a televizi?“ Odpovědí je, že společenské vědy před zhruba 70 lety nabraly špatný směr. Opustily darwinismus a odmítly brát v potaz biologické základy lidského chování – evoluci a genetiku. Rovněž se rozdělily na separované akademické obory a kvůli zaměření se na detaily přestaly vidět celek.

V této knize se pokouším znovu sjednotit společenské a přírodní vědy v otázce lidských ras. Důkazy, které jsem shromáždil, pocházejí z nejlepších vědeckých časopisů, nikoli z nějakých obskurních zdrojů. O rasy jsem se začal zajímat a psát o nich vědecké články na počátku osmdesátých let. Od té doby jsem ohledně své

práce obdržel mnoho otázek. Pravděpodobně vás některé z nich již napadly.

V této závěrečné kapitole představuji výčet nejčastějších dotazů a své odpovědi na ně. Otázky jsem uspořádal do skupin podle jejich ústředního tématu. Každé téma obsahuje odkaz na kapitolu (kapitoly) zkráceného vydání, ve které (kterých) jsou tyto otázky probírány podrobněji.

Je rasa vhodný pojem? (kapitola 1)

Píšete, jako by rasa byla platným biologickým pojmem. Neopakujete pouze stereotypy Evropanů 18. a 19. století?

Správně, existuje 200 let historie „evropského" výzkumu lidských ras. Ovšem podobné popisy učinili již arabští a turečtí spisovatelé bezmála před 1 000 let a některé můžeme dokonce vysledovat až do antického Řecka. Dnes nové metody analýzy DNA potvrzují původní klasifikaci, kterou vytvořili první evropští vědci na základě svých pozorování.

Ale netýká se rasa „pouze barvy kůže"? Neshoduje se dnes většina vědců na tom, že rasa je pouhý sociální konstrukt a nikoli biologická skutečnost?

Biologické důkazy ukazují, že rasa není sociálním konstruktem. Soudní lékaři v kriminalistických ústavech dovedou identifikovat rasu z kostry či dokonce pouze z lebky. Dovedou identifikovat rasu taktéž z krve, z vlasu nebo ze spermatu. Popírat existenci lidských ras je

nevědecké a nerealistické. Rasa je mnohem víc než „jen barva kůže“.

Vaše tři hlavní rasové kategorie se prolínají a není možné přiřadit každou osobu k jedné rase. Není tedy vaše trojčlenná rasová klasifikace něco, co jste si vymyslel?

Ano, do jisté míry se všechny tři rasy navzájem prolínají. To platí v každém biologickém klasifikačním systému. Nicméně většinu lidí lze ztotožnit s jednou či druhou rasou. Jak v běžném životě, tak pro evoluční biology je „černoch“ každý jedinec, jehož většina předků se narodila v subsaharské Africe. „Běloch“ je každý jedinec, jehož většina předků se narodila v Evropě. A „orientálec“ je každý jedinec, jehož většina předků se narodila ve východní Asii. Moderní DNA studie dávají podobné výsledky.

Neznamená teorie africké kolébky, že „v kůži každého z nás je Afričan“?

Ano i ne. Ta teorie říká, že první lidé *Homo sapiens* se objevili v Africe před asi 200 000 lety. Následně, před nějakými 110 000 lety, některé skupiny migrovaly na sever do Evropy a Asie. K dalšímu rozdělení došlo mezi „předky bělochů“ a „předky orientálců“ před zhruba 40 000 lety. Je pravda, že všichni lidé jsou bratři (a sestry). Ovšem všichni dobře víme, že bratři a sestry mohou být vzájemně velice rozdílní.

Ne všichni běloši jsou stejní. Ne všichni černoši jsou si podobní. Stejně tak orientálci. Neexistuje více rozdílů uvnitř ras než mezi nimi navzájem?

Existuje mnoho rozdílů v rámci každé ze tří ras. V rámci každé hlavní rasové skupiny najdeme celou řadu rozdílů. Stále jsou však skupinové průměry důležité. Každá rasová skupina má svou Gaussovu křivku, jež umisťuje některé lidi na vysoký konec, jiné na nízký a většinu doprostřed.

Skupiny s vysokým průměrem budou mít více lidí na vysokém konci a méně lidí na nízkém konci. Rozdíl 6 IQ bodů mezi orientálci a bělochy a 15 bodů mezi bělochy a černochy znamená, že větší podíl orientálců a menší podíl černochů se bude nacházet v kategoriích s nejvyšším IQ. Tyto podíly mají reálný dopad ve škole a zaměstnání.

Totéž platí pro kriminalitu. Většina lidí každé rasy tvrdě pracuje a dodržuje zákony. Neexistuje žádná „rasa kriminálníků". Nicméně rozdíly v průměrném množství kriminality znamenají, že mnohem větší podíl černochů může propadnout zločineckému životu. Průměrné IQ 85 u zločinců je téměř totožné s průměrným IQ 85 u černochů, takže IQ má spojitost s kriminalitou. Třebaže černoši tvoří pouhých 12 % populace Spojených států, každý rok spáchají zhruba polovinu všech zločinů.

Proč zakládáte tak podstatnou část své argumentace na rozdílech mezi třemi hlavními rasami? Neignorujete náhodou rozdělení a podskupiny v rámci těchto tří ras?

Samozřejmě, že existují podskupiny v rámci tří hlavních ras. Skupinu orientálců lze rozdělit na severovýchodní Asijce (jako jsou Číňané, Japonci a Korejci) a jihovýchodní Asijce (jako Filipínci a Malajci). Černochy i bělochy lze rovněž rozdělit stejným způsobem. Nicméně mé zjednodušené trojčlenné dělení má svůj důvod. Ve vědě má nějaký pojem smysl, jestliže seskupuje skutečnosti, aby z nich bylo možné vyvodit obecné zákonitosti a závěry. Trojčlenná klasifikace je vědecky ospravedlnitelná, neboť pro mnoho rozdílných znaků ukazuje pevné schéma, v němž jsou orientálci na jednom konci, černoši na druhém konci a běloši uprostřed.

Jsou rasové rozdíly skutečné? (kapitoly 2 až 5)

Nevybral jste si pouze studie, které se do vašeho trojčlenného schématu hodí, a neignoroval všechny ostatní?

Kdyby to byla pravda, kde jsou ty studie, které ignoruji? Neignoruji žádné důležité studie. Kdykoli používám průměry z několika studií, vždy se mi ukazuje stejné trojčlenné schéma.

Nejsou některé vámi používané studie, především ty ohledně rasy a velikosti mozku, velice staré? Neukázaly se jako příklady rasistických názorů a nikoli jako poctivé zprávy o vědeckých faktech?

Ne. Dokonce i nejnovější studie využívající nejmodernější technologii (jako je magnetická rezonance pro měření velikosti mozku) předkládají stejné

výsledky jako studie starší. Tyto nejvyspělejší studie o velikosti mozku zmiňuji v kapitole 4. Jsou to podstatně přesnější studie než ty staré, ale stejně poskytují téměř naprosto shodné výsledky. Pouze „politická korektnost“ způsobila, že se stará zjištění „ztratila“ z vědeckého radaru. Existuje-li nějaká zaujatost, pak je na straně těch, kdo zkreslují staré studie i nejnovější výzkumy s cílem ospravedlňovat a prosazovat vlastní společenskou agendu.

Opravdu nevytváříte rasové rozdíly tím, že zprůměrujete výsledky mnoha studií? Nebylo by lepší zaměřit se pouze na ty nejlepší studie?

Používat průměr všech dostupných údajů je lepší než používat jakékoliv samostatné měření nebo studii. Když uděláte průměry, chyby zmizí a objeví se skutečné rozdíly. Stovky studií publikovaných v nejlepších vědeckých časopisech ukazují trojčlenné schéma rasových rozdílů.

Není možné, že schéma rasových rozdílů ve velikosti mozku (nebo IQ či kterékoli jiné vlastnosti) dostanete jednoduše tak, že použijete studie, které potvrzují zjištění, jaká chcete?

Právě proto je lepší veškeré údaje zprůměrovat. Průměry se používají v mnoha sportovních soutěžích, včetně některých olympijských disciplín, v předvolebních průzkumech veřejného mínění nebo u burzovního indexu Dow Jones. Stejně to platí o studiích ras, velikosti mozku, IQ a kriminality.

Je vztah mezi rasou a zločinností podložený? (kapitola 2)

Vaše trojčlenné schéma rasových rozdílů v kriminalitě se zakládá na oficiálních záznamech o počtech zadržených a odsouzených osob. Neukazují ale studie založené na sebeposuzovacích dotaznících (self-report), že mezi rasami žádné rozdíly v kriminalitě neexistují?

Sebeposuzovací dotazníky ukazují menší rasové rozdíly než oficiální údaje o počtech zadržených a odsouzených osob. Ovšem tyto dotazníky jsou směrodatné pouze pro méně násilné trestné činy. Často obsahují méně podstatné položky jako „účastnil jste se někdy rvačky?" nebo „máte strach, že upadnete do zadlužení?". Na rozdíl od oficiálních zpráv o kriminalitě často postrádají informace o frekvenci kriminálního chování. Nerozlišují mezi profesionálním zločincem a prvopachatelem.

Neodrážejí ale statistiky o počtech zadržených a odsouzených osob vypracované policejními odděleními a FBI americké dějiny rasismu?

Ročenky Interpolu ukazují naprosto stejné trojčlenné schéma rasových rozdílů v kriminalitě. Země Afriky a Karibiku mají dvakrát více násilných trestných činů na osobu než země Evropy a třikrát více než asijské země při tichomořském pobřeží, jako jsou Japonsko a Čína.

Nejsou američtí černoši ve skutečnosti spíše oběťmi než původci zločinů?

Oběťmi trestných činů je opravdu mnoho černochů. A existují i kriminálníci z řad bělochů a orientálců. Nicméně mezi černochy je neúměrný počet pachatelů. Statistika ministerstva spravedlnosti Spojených států amerických udává, že je šedesátkrát větší pravděpodobnost, že černoch napadne bělocha, než že běloch napadne černocha. Mezirasových je 20 % násilných trestných činů. V 15 % je zločincem černoch a obětí běloch; 2 % zahrnují případy, kdy je zločincem běloch a obětí černoch.

Je souvztažnost mezi rasou a reprodukcí podložená? (kapitola 3)

Nepocházejí doklady o rase a velikosti penisu z příběhů vymyšlených v 19. století rasistickými Evropany v koloniální Africe?

První zjištění pocházejí z Afriky od arabských objevitelů a z jedné studie vydané francouzským armádním chirurgem v roce 1898. Aktuálnější informace předkládá Světová zdravotnická organizace. Jejich studie ukazují naprosto stejné trojčlenné rasové schéma jako všechny ostatní studie.

Nepředstavují materiály o rase a sexu jakýsi druh pornografie? Není už pojem rasa sám o sobě dost kontroverzní, abychom ještě museli vytahovat sex a AIDS?

Jedna studie Světové zdravotnické organizace, kterou zmiňuji v předešlé odpovědi, zjišťovala velikost penisu,

aby mohli dodat kondomy správné velikosti a zpomalit tak šíření AIDS. Zjištění, které skupiny jsou z hlediska pohlavně přenosných chorob nejrizikovější, může pomoci zpomalit jejich šíření a zachraňovat tak životy.

Nedostatky v genetických důkazech? (kapitola 5)

Jak můžete hovořit o genetických základech inteligence, kriminality nebo sexuality? Nikdo nikdy nenašel gen, který by byl za něco z toho odpovědný. Velikost mozku a jeho struktura mohou být geneticky dané, ale stále přesně nevíme, které geny jsou podstatné pro IQ nebo jak pracují.

Odpověď poskytuje nový výzkum. Každý den hlásí v novinách nebo v televizi, že někdo zrovna objevil gen alkoholismu, inteligence, impulzivity, agresivity, dlouhověkosti či jiných lidských vlastností. Až projekt lidského genomu dokončí mapování všech našich genů [stalo se tak roku 2003; pozn. překl.], budeme o našich vlastnostech vědět ještě více.

Není tohle genetický determinismus?

Nikdy jsem netvrdil, že rasové rozdíly jsou 100% genetické. Zcela zjevně jsou důležité i faktory okolního prostředí. Mezi stoupenci „hereditarismu“ a „egalitarismu“ se skutečně tento vědecký spor vede. Hereditaristé jako já si myslí, že k vysvětlení rasových rozdílů je třeba kombinace genů i okolního prostředí. Egalitaristé tvrdí, že za rozdíly ras stojí ze 100 % kulturní důvody. A někteří jsou o tom přesvědčeni tak moc, že se dokonce

snaží zastavit pouhou diskuzi nebo výzkum genetiky lidských ras.

Pomocí studií s dvojčaty ukazujete, co všechno je zapříčiněno geny a co okolním prostředím. Není to však vzájemný vztah obojího, o co tu ve skutečnosti jde?

Samozřejmě, každá vlastnost je výsledkem vzájemného působení dědičnosti a okolního prostředí. Ovšem pokud je vzájemné působení tolik důležité, proč si jsou dvojčata, která vyrůstají odděleně v různých domácnostech, v dospělosti tak podobná? Je to proto, že ve vývoji hraje dědičnost velkou roli. Čím jsme starší, tím více nás řídí geny, nikoli naše okolní prostředí z dětství.

Tedy, i když je dědičnost důležitá, co se jednotlivců týče, opravdu to něco vypovídá o rozdílech lidských ras?

Důkazy shromážděné v kapitole 5 ukazují, že geny přispívají k rozdílům ras velice silně. Důkazy pocházejí z mezirasových adopčních studií. Děti orientálců, míšenců (černochů s bělochy) a černochů, které byly adoptovány do středostavovských bělošských domácností, v dospělosti připomínají své pravé biologické rodiče, ne bělošské rodiny, které je vychovaly. Novorození míšenci (černochů s bělochy) rostou do stavu, kdy je hodnota jejich IQ uprostřed mezi IQ dětí černochů a IQ dětí bělochů. Děti orientálců, které byly vychovány v bělošských domácnostech, mají vyšší IQ než bělošské děti, a to i když byly během útlého dětství špatně živené.

Nevěří ovšem většina expertů, že příčinou rasových rozdílů v IQ je okolní prostředí, nikoli genetika?

Podle průzkumu uskutečněného Markem Snydermanem a Stanleym Rothmanem roku 1987 v časopise *American Psychologist* většina vědců (52 %) uvedla, že rozdíly v IQ bělochů a černochů jsou zčásti dány geneticky. Pouhých 17 % tvrdilo, že rozdíly jsou výhradně kulturní. V novější době se zvláštní pracovní skupina Americké psychologické společnosti shodla na tom, že existuje trojčlenné schéma rasových rozdílů ve velikosti mozku a IQ. Snad kvůli politické korektnosti se tato pracovní skupina vzdala pokusu označit příčinu a hrála to na neutrální „nikdo neví proč" (viz *American Psychologist*, vydání z let 1996 a 1997.)

Správnost *r/K* teorie? (kapitola 6)

Rozdíly lidských ras vysvětlujete pomocí r/K teorie o životní strategii. Tvrdíte, že černoši jsou méně K než běloši, kteří jsou zase méně K než orientálci. Nepřekroutil jste r/K teorii tak, aby pasovala na vaše vlastní představy o rozdílech lidských ras?

Vůbec ne. Klíčem k pochopení *K*-selekce je předvídatelnost okolního prostředí. Tropické oblasti jako Afrika jsou hůře předvídatelné kvůli parazitům a náhlým obdobím sucha. Tím dochází k výběru *r*-strategie spíše než *K*-strategie.

Není r/K strategie platná pouze na rozdíly mezi různými druhy, nikoli mezi rasami v rámci jednoho stejného druhu?

Platí na oboje. Lidé jsou velmi *K* v porovnání s ostatními druhy. Přesto jsou někteří lidé více *K* než jiní. Například vysoce *K*-selektivní člověk investuje čas a energii do svých dětí, místo aby se hnal za sexuálním vzrušením. Jsou to spíše „tátové" než „sukničkáři". Prvně se *r/K* teorie používala k vysvětlení rozdílů mezi druhy. Já ji používám na rozdíly lidských ras.

Copak vysvětlení založená na okolním prostředí nedostačují? (kapitola 5)

Nemohou být prostě rozdíly v životní strategii, o nichž jste mluvil, nejlepší reakcí na *kulturní* podmínky? Jelikož černoši žijí v ubohém prostředí, nedávala by r-strategie smysl? Jak můžete investovat, když není co investovat?

Teoreticky by to tak mohlo být, ale fakta říkají jasné ne. Zámožná vysokoškolsky vzdělaná černoška má častější pohlavní styk v nižším věku a větší novorozeneckou úmrtnost než chudší běloška, která na univerzitu nikdy nechodila. To souhlasí s *r/K* teorií rasových rozdílů, ale ne s *r/K* teorií založenou na okolním prostředí. Orientálci, kteří se pohybují v chudším okolním prostředí než běloši, mají méně často pohlavní styk, začínají s ním v pozdějším věku a mají také menší novorozeneckou úmrtnost. Opět to souhlasí s *r/K* teorií o rasových rozdílech, ale ne s *r/K* teorií založenou na okolním prostředí.

Není věda zabývající se rozdíly lidských ras nemorální? (kapitola 1)

Proč nečtu tyto informace o rozdílech lidských ras v novinách nebo je nevidím v televizi? Není náhodou studování rasových rozdílů nemorální?

V šedesátých letech minulého století se osvobozeneckým hnutím třetího světa a hnutí za občanská práva ve Spojených státech podařilo přesvědčit mnohé lidi, včetně novinářů a politiků, že sledovat rasové rozdíly je špatné. Zdálo se jim, že cíl v podobě rovných práv vyžaduje nejen politickou, ale rovněž biologickou stejnost. Mnozí chtěli věřit, že rozdíly lidských ras nejsou vůbec dané geneticky, a někteří byli kvůli tomu ochotni překroutit společenské vědy tím, že je oddělili od přírodních věd. Tato kniha se pokouší znovu sjednotit všechny vědy zabývající se lidským chováním.

I kdyby vaše teorie o rozdílech lidských ras byla pravdivá, může z ní vzejít něco dobrého? Nezpůsobily v minulosti teorie o rozdílech lidských ras rasismus, genocidy a holocaust?

Nacisté a jiní využili svou domnělou rasovou nadřazenost k ospravedlnění války a genocidy. Podobně je to ale s každou ideou – nacionalismus, náboženství, rovnostářství, dokonce i sebeobrana, to všechno bylo zneužito jako záminka pro válku, útlak nebo genocidu. Nicméně věda je objektivní. Nemůže nám stanovit nějaké cíle, může nám ale říci, jak snadné či těžké bude našich cílů dosáhnout. Když budeme více vědět o rozdílech

lidských ras, může nám to pomoci poskytnout každému dítěti nejlepší možné vzdělání nebo lépe pochopit některé naše chronické sociální problémy.

Neudělali bychom lépe, kdybychom prostě rasy ignorovali a nakládali s každou osobou individuálně?

Nakládat s ostatními tak, jak bychom chtěli, aby se nakládalo s námi, je jedním z našich nejvyšších etických principů. Stejně tak pokud jde o říkání pravdy. Faktem je, že každý z nás je ovlivněn vlastními geny i okolním prostředím. Nakládat s lidmi jako s jednotlivci neznamená, že bychom měli ignorovat rasové rozdíly nebo že bychom o nich měli dokonce lhát. Vědci mají zvláštní povinnost zkoumat fakta a hlásat pravdu.

Proč toto zkrácené vydání vydal Charles Darwin Research Institute? Co se stalo s původním vydavatelem?

V nakladatelství Transaction Publishers vydali pod svou značkou 100 000 výtisků. 35 000 rozeslali akademikům po celém světě – členům Americké antropologické společnosti, Americké psychologické společnosti, Americké sociologické společnosti a Americké kriminologické společnosti. Následně však pokrokoví sociologové, samozvaná radikální skupina v Americké sociologické společnosti, spolu s dalšími skupinami „antirasistů“ vyhrožovali nakladatelství Transaction Publishers jednak ztrátou reklamního místa v časopisech, a jednak ztrátou přístupu k seznamu adres, pokud nepřestanou zkrácené vydání rozesílat. Transaction Publishers tomuto tlaku podlehlo,

přestalo zkrácené vydání vydávat a dokonce se i omluvilo. Prohlásili, že značka Transaction Publishers se na knize nikdy neměla objevit a že „to vše byla chyba".

Tyto události naneštěstí potvrzují to, co jsem napsal do prvního zkráceného vydání – že některé vlivné akademické kruhy a média zakazují otevřenou debatu o lidských rasách. Bojí se jakékoliv otevřené debaty o zkoumání ras, třebaže se všechny objevují na stránkách recenzovaných vědeckých časopisů. Ovšem z dlouhodobého hlediska vždy zvítězí pravda.

Závěrečné úvahy

Informace v této knize ukazují, že lidské rasy se liší v podstatných věcech. V průměrech se liší ve velikosti mozku, v inteligenci, sexuálním chování, plodnosti, osobnosti, dospívání, délce života, kriminalitě a stabilitě rodiny. Orientálci spadají na jeden konec trojčlenného schématu rozdílů, černoši na druhý a běloši obvykle doprostřed. Pouze teorie, která v mezích Darwinovy evoluční teorie zohledňuje geny i okolní prostředí, může vysvětlit, proč se rasy liší důsledně ve všech částech světa a v každé době.

Věda i spravedlnost nás povolávají, abychom nacházeli a říkali pravdu, ne abychom lhali a šířili omyly. Třebaže se výzkum z této knihy poprvé objevil v recenzovaných akademických časopisech, mnozí lidé z médií, vlády a naneštěstí i z vysokých škol se veškerým takovýmto důkazům obratně vyhýbají. Doufejme, že toto zkrácené vydání pomůže uvést vše na pravou míru a že všem zpřístupní nejnovější vědecká zjištění ohledně lidských ras, evoluce a chování.

Chceme-li pochopit lidské chování, musejí se společenské vědy opět sjednotit s přírodními vědami. Tato kniha představuje krok takovým směrem. Pouze když se budeme zajímat o geny i okolní prostředí, budeme mít šanci pochopit lidské problémy. Teprve s těmito znalosti můžeme vykročit dále a pokoušet se je řešit. První krok pro nás všechny představuje nejvyšší upřímnost ohledně lidských ras, evoluce a chování.

DOSLOV PŘEKLADATELE

Těžko se najde živá vědecká disciplína, ve které by bezmála po dvou desetiletích usilovného bádání nedošlo k přehodnocení některých dřívějších poznatků a následných závěrů. Z části – a předem zdůrazněme, že se jedná o vedlejší a méně podstatnou část – se to týká i některých dílčích údajů v knize *Lidské rasy, evoluce a chování*, od jejíhož posledního vydání uplynulo již 17 let. Vnímáme nutnost zde tento stařecký handicap zmínit a řádně jej vyjasnit. To proto, že kontroverzní téma rozdílů lidských ras, okolo nějž se celá kniha točí, je prakticky vždy a všude terčem útoků ze strany jedinců i zájmových skupin, kterým se jednoduše nehodí do jejich ideologického „krámu". Neradi bychom komukoli lacině poskytli záminku, aby mohl téma rozdílů lidských ras diskreditovat či překroutit cíleným poukazováním na překonanost některých údajů z této knihy, s jediným cílem – znevěrohodnit celou knihu a najít tak ospravedlnění pro svoji kulturně-politickou, zhusta levicově orientovanou agendu.

Nejde však jen o problém zainteresovaných, mnohdy „extrémních" názorových proudů. I v patosu dnes převládajících politických, sociálních a kulturních idejí má leckdy až agresivně prosazované rovnostářství odmítající rasové rozdíly své nezastupitelné místo. Že nejde o plané tvrzení, si ukážeme níže na konkrétním případu.

Tím se postupně dostáváme k důvodu, proč jsme překlad knihy vydali: při absolutní přesile rovnostářských idejí chceme českému čtenáři zpřístupnit i disidentské postoje a umožnit mu, aby si mohl sám utvořit názor na otázku existence rozdílů lidských ras.

*

Začněme tím, co se vzhledem k novým vědeckým poznatkům nezměnilo. Jedná se o veškeré údaje týkající se naměřených rozdílů mezi třemi hlavními rasami, ať už jde o hodnoty IQ, tělesné proporce nebo třeba kriminální statistky. Z poslední doby zmiňme druhé vydání knihy profesora psychologie Richarda Lynna *Race Differences in Intelligence: An Evolutionary Analysis* z roku 2015, v níž jsou inteligenční rozdíly lidských ras potvrzeny.

Co se však změnilo, jsou názory na lidskou evoluci. Lineární pojetí evoluce, které používá k vysvětlení vzniku rasových rozdílů profesor Rushton, je pod tíhou nových poznatků neudržitelné. Dnes se spíše předpokládá, že rod homo prošel daleko pestřejším vývojem než pouhými migracemi z Afriky a nahrazováním starších populací novými. Jednotlivé populace se spíše navzájem překrývaly, v některých místech mohly přežívat populace starší, zatímco nově příchozí je míjely, zcela jistě pak vedle sebe existovalo v jednu dobu více lidských druhů či vývojových větví. Buďme však konkrétní. Nálezy v Denisově jeskyni na Altaji poskytly pozůstatky dosud neznámé vývojové větve příbuzné neandrtálcům. Genetické rozbory provedené na základě nálezů kostí „denisovanů“ ukázaly, že jejich geny přetrvávají v dnešních populacích Melanésanů, Australců a Polynésanů. Bližší je nám informace, že dnešní Evropané mají 1–4 % genů neandrtálců, zatímco černí Afričané nemají neandrtálské geny žádné. Evropané tudíž nejsou, abychom tak řekli, pouhými chytřejšími a schopnějšími Afričany, kteří migrovali na sever do chladnějšího podnebí, jak se ještě v roce 2000 domníval profesor Rushton. Z jiného koutu světa lze zmínit známý nález koster „hobitů“ na

indonéském ostrově Flores. Archaicky působící kostry těchto hominidů vykazují značně primitivní rysy, jejich lebky mají velmi malé mozkovny a jejich inteligence byla pravděpodobně nízká. Hobiti přitom žili na ostrově přinejmenším ještě před 12 000 lety (podle některých indicií až do 19. století!) a prokazatelně byli současníky dnešních lidí. Mohly jejich „primitivní" geny přetrvat v tamějších populacích moderních lidí? Zatím nevíme, dosud se nepodařilo získat dostatečně kvalitní kosterní materiál pro genetické studie.

Úhrnem vzato to znamená, že představa o „africké kolébce lidstva" je v té podobě, jak ji popsal profesor Rushton, dále neudržitelná. Jednotlivé lidské větve se zkrátka vyvíjely na různých místech světa odděleně a jejich vývoj se ubíral vlastní unikátní cestou. Rozdíly tak nelze připsat pouhé odlišné selekci a diferenciaci lidí pocházejících z jednotného afrického základu.

Otázkou nyní je, co mění nové poznatky na závěrech Rushtonovy práce. Dle nás spíše méně než by se mohlo zdát. Raději znovu zopakujme: na popsaných rozdílech mezi současnými lidskými rasami se nemění nic. Průměrný černoch je stále méně inteligentní než běloch, a ten je zase méně inteligentní než statisticky průměrný Asijec, bez ohledu na to, jak k těmto rozdílům v průběhu evoluce došlo. Nechceme však poukazovat na žádnou alternativní teorii. Poznatky o lidské evoluci se díky novým nálezům neustále mění a je velice pravděpodobné, že za dalších sedmnáct let bude opět vše jinak.

Neméně zajímavý je jiný aspekt knihy – její kulturní postavení. Jak jsme již uvedli, v dnešní politice a kultuře zcela převládají mnohdy až agresivně prosazované rovnostářské ideje. Naopak názory o nerovnosti či

vůbec o existenci lidských ras představují tabu, o němž se ve „slušné společnosti“ nemluví. Je tak naprosto příznačné, že hned z počátku 90. let vyšly v Česku překlady dvou světově protežovaných knih, jejichž obsahem není nic jiného než zarputilé odmítání vrozených rozdílů lidských ras: jde o *Jak neměřit člověka* od S. J. Goulda a *Biologie jako ideologie* od R. C. Lewontina. Skutečnost, že se český čtenář nemohl seznámit s ničím z toho, co tyto knihy kritizují, zřejmě nebyla pro jejich vydání překážkou – podstatné bylo, že mu byly předloženy ty „správné“ názory.

O těchto knihách lze napsat mnohé. Například že Gould byl hned dvěma nezávislými vědeckými týmy usvědčen z nepravdivých tvrzení ohledně manipulací při měření lebek: antropolog S. G. Morton měl dle něj podvědomě nadržovat bělochům a připisovat jim lepší výsledky, než jaká je realita. Když však moderní vědci původní lebky přeměřili, zjistili, že stará měření byla vcelku přesná a manipulace se dopustil spíše Gould. Nezbývá než věřit, že v Gouldově případě šlo o bezděčný omyl.

Nechceme však čtenáři říkat, co si o uvedených knihách myslet. Nakonec si je může sám přečíst a utvořit si na argumentaci jejich autorů vlastní názor. Jistě bude překvapen, zejména je-li mu nyní dána možnost srovnávat je s obsahem knihy *Lidské rasy, evoluce a chování*.

V Olomouci 11. 11. 2017
J. O.

„Je to buřičská teze… že se u jednotlivých lidských ras vyvinuly odlišné reprodukční strategie, s jejichž pomocí se rasy vypořádaly s různým prostředím, a že tyto strategie vedly k fyzickým rozdílnostem ve velikosti mozku, tudíž i k rozdílům v inteligenci. Lidské bytosti, které se vyvinuly v teplém, avšak nanejvýš nepředvídatelném podnebí Afriky, přijaly za svou strategii početné reprodukce, zatímco lidské bytosti, které se přesunuly do nehostinně chladného podnebí Evropy a severní Asie, přijaly za své plození menšího počtu dětí, o něž však více pečují."

– **Malcolm W. Browne**, *New York Times Book Review*

„Kniha popisuje stovky studií provedených po celém světě, které ukazují neměnné schéma rozdílů lidských ras v takových charakteristikách, jako je inteligence, velikost mozku, velikost pohlavních orgánů, síla pohlavního nutkání, reprodukční potence, pracovitost, společenskost a dodržování pravidel. V každé z těchto proměnných jsou skupiny seřazeny následovně: orientálci, běloši, černoši."

– **Mark Snyderman**, *National Review*

„Tato brilantní kniha je nejpůsobivější teoreticky založenou studií… psychologických a behaviorálních rozdílů mezi hlavními rasovými skupinami, na jakou jsem kdy ve světové literatuře na toto téma narazil."

– **Arthur R. Jensen,** Kalifornská univerzita, Berkeley

„Profesor Rushton je široce známý a uznávaný pro mimořádnou kombinaci pečlivé a originální práce… Jen málo lidí znalých problémů spjatých s lidskými rasami si může dovolit ignorovat tuto zásobárnu výtečně utříděných informací, které jsou základem pozoruhodné syntézy."

– **Hans J. Eysenck**, University of London

„Existuje-li nějaká spravedlnost, měl by dostat Nobelovu cenu."

– **Richard Lynn**, *Spectator*

ISBN: 978-80-88021-07-0

gm guidemedia